

Handskrift 7A. Arkeologen Gustaf Hallströms arkiv

Ur Volym D1:1, Dagbok 1907, 16.6-24.9

(Resan 1907 Jämtland, Norge, Kiruna, Jukkasjärvi)

Forskningsarkivet, Umeå universitetsbibliotek
(<http://www.foark.umu.se>)

16 Juni

Avresa från Sthlm kl. 5 med Thule. Vackert o varmt väder och relativt få passagerare. Erik vinkade ett sista dystert farväl åt sin förlorade syster. Fadren hann aldrig ner - hade tydligen förirrat sig i storstadens spårvägssnät.

För friskningar intogos på däck och så viftades åt Tage som kom ut i Tenösund med båt för att ropa ett sista farväl. - Vid passerandet av Furusund - lyste solen vackert på de röda bodarna i Skamsund medan Fagervik låg skumt och kyligt i skuggan. Så superades och efter supén besågs Arholma och det vackra utloppet. Havet låg blankt och stilla och smälte långt borta ihop med himmelen. Vi stodo framme på fördäck länge - luften var ljum och vattnet doftade.

d. 17.

Långt ute från kusten som endast skymtade långt i NV. I N. skönjdes Bremön. Samma behagliga luft - något mer morgonsval endast. Icke en dyning kändes. Norr om Umeå väntade sig styrmannen is som för en vecka sedan, då drifisen legat så långt ögat kunde se däruppe och endast en smal ränna varit fri utmed kusten. Bremön passerades på utsidan och så hade vi hela det vackra inloppet till Sundsvall framför oss.

I Sundsvall (framme kl. 1) drevo vi ett par timmar, voro på ett kondis, skrevo vykort, m.m. Jag deponerade 700 kr. i Sundsvalls enskilda bank för lyftning i Östersund. Staden besågs. Kl. 4 avresa med samma båt. Middag. En särdeles behaglig färd till Härnösand. Jag tog en fotografi av Astrid på akterdäck. Framme straxt efter 7. Togo in på Stadshotellet. Rum à 2,50. Gingo ut och besågo staden samt superade på S:t Petriorden. Trots en viss trötthet måste vi taga ännu en promenad ut mot norrstaden och se på det vackra dagerspelet öfver fjärden och bergen i N.

d. 18. VI.

Träffade vid frukosten O. Ottelin (med fru). På posten kort från kand. Hellman. Efter frukosten sökte vi honom och hans förslag var då att jag skulle stanna och ordna upp museets samlingar och samtidigt invänta avgörande om inköpsmedel. Telegraferade till Helmer att komma hit. Bekantades med förvalt. Modin, sekret. i Hushålln.ssällsk., hans broder, Dr E. Modin vilk. jag eljest tänkt uppspåra i Multrä, samt gingo efter att ha hört Edins föreläsning om förhåll. här på 1600-talet till museet. Där tog Direkt. Strokirk hand om oss o vi besågo först museet o sedan hans privata samlingar i samma hus (hushålln.ssällsk.) två trappor upp. Han lovade att till nästa dag plocka fram en lår med arkeologika från vinden. De huvudsakliga samlingarna tyckas innehas av honom och av samtal med div. personer att döma syns förhåll. ej vara vidare populärt, vilket jag måste tycka vara ganska naturligt. Samlingen består mest av hugg- o stickvapen samt gevär och pistoler av skilda typer. Obs. en serie björn- o vargspjut samt en grupp sälbössor, de flesta från Ångermanland. Några japanska svärd och dolkar samt två kinesiska kortsvärd m.m. hade förvärvats från numera avlidna fotograf härstädes, som deltagit i Vanadisexpeditionen. Även en japansk rustning, fullständig, skulle han ha hemfört.

Ett egendoml. japanskt (?) polisvapen fanns även, stång med tvärså, brunt rödmåladt, försedd med taggar och små knivblad av järn. En stor samling mycket vackra möbler fylde våningen. I en dörr hängde en bonad i flossavävnad uppifrån älven () märkt 1770, föreställde en björnhud (?) och därpå ett mårdsinn, varå initialer och årtal. Rena och fasta färger, förmodligen bl. de bästa föremålen i hela samlingen. Ännu ett par dylika hade han (nu inpackade). Den dyrbara bonaden borde även legat skyddad nu under sommaren, då familjen var borta o våningen stod tom. Bland vävnader må även nämnas en imitation av gobelin (målad på väv - mycket tjock) föreställande ett garden party (slut. 1600-talet). Strokirk misstänkte att den var från Leckö - han hade fått den i någon östlig Vermlandssocken.-----

Därpå skyndade vi att äta middag för att följa med på mötets utflykt till Sprängsviken vid älven, dit inbjudan gjorts av disponent Hasselblad. Mannen i fråga uppenbarade sig i matsalen på

hotellet där han även då han fick höra att vi skulle med - kom till oss och bad oss vara välkomna. Tydligt ett stort original, vilket även besannades. Varje Fredriksdag bjuder han vem som vill att komma till sig o där ätes och dansas i oändlighet. Fredriksdagen lär för året vara ersatt av denna utflykt. Dräkt och utseende - en fetlagd polisongprydd, äldre festprisse från 1860-talet (Familje-Journal-typ). Alla skulle vara glada - alla dansa - även ombord på Kuriren. Det var åtskill. båtar med bortåt 600 deltagare som följde med ditupp. Där samlades man uppe på gårdsplanen vid de gamla trevliga små disponentbygningarna med sitt vildvin kring väggarna. Kaffe vid långa bord överallt. Så dans och sång - båda avskryvårda så fort de utfördes som nummer (folkdanser o kvartettsång). Dr Modin höll ett gott improviserat (?) tal m.m. Hemfärd kl. 9. efter en stunds dans på logen. Anläggningarna där på gården voro tydligt gjorda med hänsyn till disponentens smakriktning - en med ett av husen sammanbyggd dansbana små platta tak med spiraltrappor upp till ett annat m.m. Karameller bjöds på stora fat - - "Rasa, rusa!" skrek disponenten och i ett ögonblick var tallriken tom och hela skaran på marken om hvarandra plockande och skrattande.

De upplysningar jag fick av Modin under dagens lopp (även på uppresan) voro många o intressanta. Han talade om ännu två platser dit ryktet förlade hällristningar det ena / obs. Det var han som skaffat till Ups. de Nenzenska papperen, han är gudson till insp. Hansson. För 500 kr lyckades det. Han hade i fått se ett par skrivna ark, som i en handelsbod användes att göra strutar av o så spårat källan till Dorotea o lyckats rädda det hela innan ännu något blivit förstört. Sedan låg han länge där o studerade dem och "glömde riporna på fjället". Han talade om "lappgravar" i Ankered emellan Gäddede och Ström vid stranden av på ett näs. (tydl. samma som i mina anteckn.)

En beskrivning nersänd till Vitt. Ak. för c:a 20 år sedan. Han ville gärna att jag skulle komma till Multrå o gräva där i en flock gravhögar. Överst i en av dem (för övrigt orörd) hade bonden (?) hittat ett kors med frälsaren (graverad ?) på. Korset hade han spaning på i en grannsocken. I Ytter-Lännäs fanns en borglämning 1/4 mil upp i skogen på ett berg. Gråstensmurar.

På hemvägen träffade vi en skollärare O. Strömstedt från Näsåker uppe i Liden. Han kände väl Pelle Molin sedan de 4 år denne bott i Näsåker, o kunde en del anekdoter och smådrag om honom o hans diktning o målning. Alla de i boken tryckta berättelserna hade tilldragit sig o flera voro berättade i Strömstedts närvaro. Såsom "Kams" vilken berättats av en skraddare Lundberg i Näsåker (hemma från V.botten) som själv var den som kokade kamsen. För ett par år sedan hade S. besök av den norska fotografen Marie Engen, vilken stått i vänskapsförhåll. till Molin under hans vistelse i Bodö. Porträtt av honom finnes däruppe, både i lappdräkt och vanlig. I Näsåker finnas ett par profilkarikat. av Molin (självporträtt).

Té på rummet. Vandrigen i tamburen.

19. VI.

Skickade pengar till O.B. Santesson för olycksfallsförsäkringen. Lät laga min klocka. Gick så på museet, där Strokirk tagit fram sin låda, som innehöll en massa rara saker, mest från mellersta Sverige visserligen - men även många från dessa landskap. Lade upp dem landskapsvis för Almgren, som skulle komma på kvällen. Gick sedan till folkbildningskurserna - där Astrid stod med Helmer som tagit en tidigare båt o fått mitt telegram returnerat till Sundsvall. Gingo på Ottelins föreläsning - som var präktig (Om folkbildningsarbetet - no 4) Sedan flyttade vi H-s saker upp på mitt rum - där han tog in. Hotellet var alldeles fullt (Modin träffade jag som hastigast på museet - där satt även J. Nordlander o läste pärmebrev. På kemiska anstalten - ibidem - var en intresserad assistent, Hartelius (?) som gaf upplysningar om t.ex. gravar bortåt hospitalet o ett röse på Storholmen (Hemön) o rösen på Hemsö m.m.)

Träffade Hellman som ännu ej hade något nytt att meddela. Det blir lång väntan o jag slaknar så sakta. Trots att man träffar mycket o trefligt folk. Efter middag på hotellet gingo vi på konstutställningen o därifrån på en diskussion om "Egna hem". Inledaren var emellertid långvarig av

sig o luften för tät så vi avtågade, följda av en stor del av de övriga åhörarna. (På e.m. voro vi på ett kondis o gladde Joseph med denna överdådiga kultur).

På kvällen var koncert i domkyrkan - vi lyckades komma över en god plats på orgelläktaren - fastän vi kommo i sista stund. Det gjorde dock ej så mycket till - - -

Té intogs på S:t Petriorden o sedan besågo vi lekarna invid Stadshagen. Dans- o sånglekar. Joseph inknuffades o så gingo Astrid o jag hem, språkande om möjligheten att gifta oss i morgon av Modin med Almgren o Helmer som vittnen att vi voro rätt lysta. Astrid hade huvudvärk o jag gav henne massage - varpå jag gick o hämtade Joseph. Tydligen i sista stund - han var matt o våt o flämtande som en stridshingst. Dansade med en stund. Vid 12 - 1/2 1-tiden kojning.

20. VI.

Opp kl. 8 - sökte Hellman, som hade godt hopp om ett köpeanslag för läns museets räkning på 500 kr. Avsade mig uppdraget med museet. Sökte Modin - ej hemma. Åt frukost med expeditionens övriga medlemmar o sökte så Almgren - som bodde hos landshöfdingen. - Stämde möte efter en stund på museet - dit jag infann mig efter att ha hjälpt honom med ett korrektur på Härnösandsposten. På museet bröderna Modin o Strokirk. Dr Modin skulle resa efter en stund o bjöd oss partout ut till Multrä. Vi lovade försöka. Almgren kom o så gingo vi på hans föreläsning. (Medelp. o Ångerm.l.s fornminnen). Efter denna lät jag Hellman presentera mig för landshöfd. Rudebeck o jag antastade honom straxt angående min resa. Han var endast ytligt intresserad o avbördade mig först på sin fru o dotter o sedan på disponent Burkhardt på Kramfors. Denne var i början litet förvånat reserverad - men efter en stund hade jag fria frakter o fritt folk i Tåsjö o andra deras skogar på mitt arbetsområde. Fick några adresser av honom dit upp. Han rådde mig att gå till Frans o Set Kempe som just voro i stan. Landshöfd. Rudbeck gav den fägnesamma nyheten att landshöfd. Bergström i Luleå var i staden o jag skyndade straxt att uppsöka honom på Frimurarlogen. Hade lyckan att träffa honom o i ett ögonblick tycktes dessa dagarnas dröjsmål här vara betalat. Han var ytterst entusiastisk o välvillig o lovade att försöka skaffa mig det belopp som jag ansåg restera för min resa - 500 kr. Gick straxt hem o skrev en promemoria för resan åt honom - under kaffedrickning med Astrid - som skrev rent den åt mig. Sedan gick jag på kurserna igen där jag träffade upsal. Carlgren o fann att han ej var rysslandsfararen med samma namn. Träffade så Almgren o gick o språkade med honom en stund o glömde att jag skulle träffa ingenjör Palm, som är intendent för den kulturhistor. avdeln. på museet o vilken undgått mig flera dagar. Sedan gick jag ännu en gång upp dit o träffade Sven Ekman, docenten, som jag språkade med om gammalt fiske o jakt - sedan kom Helmer o vi gingo hem.

Almgren kom upp på rummet o så åto vi gemensam middag. A. bjöd på vin o vi hade gemytligt. Efter maten gingo vi ut för att leta efter gravar västerut om staden. Det blev en lång historia o vi kommo ej igen förrän över kl. 8. Voro ända till Gådeå by efter att ha snokat i skogen. Hittade intet utan först på hemvägen - ett mindre graffält vid Löfudden o ett större do utanför hospitalet, som Hartelius nämnt. Gingo så hem o sutto inne till 1/2 11 - åto på våra rum - en angenäm o rolig tillställning (endast expeditionens medlemmar). Drucko först whisky o vatten o saft. Därpå gingo Joseph o jag ut i norrstaden o sågo på skutor o båtar o gamla hus - varpå jag skrev i dagboken o sedan kojade. Bl. a. nyttiga saker vi gjorde denna dag skrevo vi även till mamma ett långt brev. För övrigt åtskill. andra.

21. VI.

På morgonen tidigt fick jag brev på sängen från landshöfd. Bergström. Han hade ännu ej kunnat göra något - men skulle försöka. Astrid var trött och höll sig inne det mesta af dagen.

Jag o J. gick på Almgrens föreläsning kl. 12. Efter den blev jag haffad av landsh. Rudebeck, som förklarade att han missuppfattat mig igår o nog även skulle försöka skaffa pengar. Men ville ha

en promemoria. Jag gick hem o lät Astrid skriva en - köpte kartor m.m. Krita o borstar till klappning (det senare före föreläsning?) m.m.

Gingo på Nordlanders föreläsning om ortnamn. Träffade där Almgren och Ekman o språkade med dem. Tillbaka o packade m.m. åto middag. (Joseph åt hos sina släktingar) Telefonerade till Stafre om ankomst dit midsommarafton.

(Träffade Hellman efter den sista föreläsningen - ännu intet sammanträde - men han trodde säkert på 500 kr.)

Reste med tåget kl. 5.20 ? till Sollefteå. Vackert väder o trevlig resa.

Kommo till S. kl. 1/2 10 - togo in på Appelbergs hotell för att försöka få trevligare än Gunnar o jag hade det i fjol på gästg.gården. Men vi misslyckades. Helmer o jag fingo ett litet uselt rum under taket med smuts o dålig lukt o pigornas garderob i ett hörn. Men utanför det lilla fönstret vid golvet brusade en arm av älven o där bakom stod "Appelbergs nipa" hög o grön och grann och det fick väga jämnt mot det andra. Astrid fick ett litet rum 1 tr. upp som var bättre - men därför inte bra. Efter kvällsvarden, där de kvinnliga tjänsteandarnas mängd förvirrade Joseph - (för resten dålig mat) tågade vi ut över landsvägsbron o upp på nipan på östra stranden. Vi traskade upp för den rangliga branta trappan med stort besvär men fingo lön för mödan där uppe - Gingo runt o sågo på utsikten från div. punkter o hade synnerligen trevligt . Natten var ljum o behaglig o vi gingo ute till kl. 12. Minns inte nu (d. 28) så mycket vad vi sade - men Helmer skrattade omåttligt på baksidan nipan o Astrid hade svindelsymptom på västkanten o alla tillbådo vi Pan I. någon annan gudom i en utsiktspaviljong på östra sidan.

Gingo sent omsider o kojade o fattade dessförinnan det visa beslutet att ej stiga upp 1/2 5 som först var ämnat utan söka taga båten till Ed vid 10-tiden. Vilken plan omfattades med den livligaste sympati av hela expeditionen.

22. VI

Stego upp vid 8-tiden. Klädde oss för första gången i skogsrustningen. Jag gick o såg eft. båten men fann ingen. Vi beslöto sedan vi hört att den ej gick förrän vid 11-12-tiden att taga tåget 1/2 12 till Långsele o sen tåg till Selsjön o.s.v. Köpte vykort - jag gick till en fotograf o laddade kassetter. Efter en frukost med synnerligen dålig mat lämnade vi så detta samhälle. I Långsele lämnade vi en del saker o sutto c:a 1 1/2 timme o väntade på det försenade statsbanetåget. Träffade där landshöfd. Bergström (som ännu en gång beklagade att han ej kunnat göra något två dagar förut) och kand. Edin, som var meddelsam och gladlynt efter sin lyckade sejour i Härnösand. Telegraferade till Selsjön efter skjuts till Näsåker. Mycket folk på tåget o fortfarande regn. Vid passerandet av Forsmobron stodo vi alla ute i stark blåst o regn. Utsikten var ju mycket skymd av ovädret - men Edsforsen inunder gick vit och vacker. Inuti vagnen sjöng en några beväring en visa om -----"min trogna älskarinna som mot min kärlek ler."

I Selsjön möttes vi med färdig skjuts - men ville först ha mat - vilken vi fingo i form av smörgåsar och mjölk. Foro sedan i en skjuts till Höfven - dit de mesta av våra saker gått före i en annan skjuts. Regn fortfarande. Vacker väg - storartat vacker ibland - särskilt när vi kommit fram utmed älven. 11 km. till Höfven (enligt Nordlander är detta ord uppkommit av Hof-vin, vilket dock låter något konstigt då han förklarar det betyda ungeför "kyrk-ängen" "tämpelängen"). I Höfven ombyte - drucko där kaffe o värmde våra något frusna lemmar. Två skjutsar härifrån. Astrid o jag i en. Nu nästan oavbruten stigning från den breda Höfvenbygden upp förbi den vackert belägna Mangermanån där vägen går på kanten av nipan o älv dalen ligger stor o bred nedanför. Vid början av byn Liggatu en lappkåta norr om vägen. Det började bli sent o kallt o smådugget var inte vidare värmande. Astrid hade lämnat sin hatt i Selsjön o hade endast kapuschongen. Äntligen började vägen att slutta nedåt o över en lång mo o stora gården rullade vi in i Näsåkers by i Ådalsliden - förbi gästgivare Tänglund till O. Östlunds där Strömstedt rått oss taga in. Vilket råd vi funno vara gott ty bättre kunde vi inte få. Efter att ha installerat oss och bytt om kläder i den mån vi kunde fingo vi mat - utan gensägelse den bästa vi fått på hela resan. Och så läget. Ytterst på nipan. Vi gingo ut på en

veranda åt älven till o ryggade tillbaka över anblicken av Nämnforsen snett nedåt - vit o lång o skummande med ett väldigt dån. Det kan inte beskrivas. Den syntes endast genom en glänta i den här mycket rika vegetationen - men detta gjorde synen endast ännu mer raffinerad. Mig påminde detta starkt om Imatra - men stillheten här o detta hemtrevliga o ändock komfortabla lilla ställe är ett paradiset mot det överbefolkade kontinentala millionhotellet i Imatra. Här funnos före oss endast 4 personer - engelsmän - två karar o två kvinns - kararna fiskare. Gingo den kvällen endast ut på kanten av nipan o sågo på detta väldiga där nere o på niporna o skogarna ikring o kommo överens om att detta var ett ställe att bo på. Vi voro alldeles hänförda allihop (Den vackra jungfrun Agnes, som förstås tände Josefs själ i brand - talade om för honom hur hon brukade gå ut på verandan o sitta där o gråta o då fingo "herrarna" ringa bäst de ville") Gingo så till kojs. Matrimonium conscientiae.

23. VI

Redan vid frukosten beslöto vi att inte resa förrän nästa dag. Det var en omöjlighet att lämna detta ställe så snart. Jag hade för övrigt ej hunnit mina undersökningar på så kort tid som en dag. Fingo genom vår förekommande värd en följeslagare ner till forsen o ristningarna. Efter en ljuvlig frukost på verandan tågade vi i väg - förbi Pelle Molins stuga "Plågan" ned för Prästnipan till Lillforshällan. Härliga utsikter från vägen dit. (Om hållristningarna se anteckn.) Gingo o sågo på laxfiskena på holmen m.m. o njöto omåttligt av alla de tusen skiftningarna i den långa väldiga forsen. Vände hemåt vid 1-tiden för att sedan fara ut till Notön. Åto middag 1/2 3 o gingo sedan när inte Lidén kom ner till Lillforshällan igen (end. Helmer o jag) Voro där till 6-tiden. Mötte Astrid på vägen o gingo hem med sakerna. Träffade så Lidén, som fick en kamrat med sig, o så gingo vi ned för nipan mitt för Notön, där båtar lågo. Den båt vi fingo låna var en liten mycket låg forsbåt (endast 3 bord hög) o särskilt låg midskepps. Emellertid placerades Astrid o jag i denna - först på en rankig tvärbräda tvärs över båten men sedan placerade jag mig bakom henne på ett högt spant. Båten läckte starkt och snart fann jag mig föranlåten att taga min hatt o ösa med. Det hjälpte emellertid föga då snart den ena aggan (vågen) efter den andra slåg in över båten - än på mitten - än på låringen. Lidén rodde o pratade en massa i stegrad förskräckelse då han såg båten fyllas. Han skrek åt Astrid att ta hans hatt o ösa med - men det hade hon förstånd att låta bli då hon satt så rangligt. Lidén rodde o jag öste - men båten fylles så sakta - Vi voro nu ute i de värsta aggorna o den dåliga rodden gjorde att de slog över oupphörligt - 10 hattars mängd för var hatt jag öste. Snart stod vattnet upp till översta bordet - jag hade inte tid att se upp - jag visste att båten stod still i den starka strömmen o holmen låg långt borta när jag nyss tittade - stock på stock singlar förbi oss nedåt älven -- jag tänkte att det var tid att se sig om efter andra medel till räddning - då törnade båten mot stockarna som lågo i bakvattnet av holmen - Lidén sprang ur i vattnet o samtidigt sjönk aktern under vatten. Men vi voro bärgade den gången. Jag var våt till över midjan o Astrid till knäna. Min kamera var underligt nog torr fastän fodralet legat i vatten oupphörligt under ösningen. Vi skodde genast av oss de våta sakerna o gingo bort mot fallet. Där var grannt. Hållristningarna syntes ej så talrika utan i smärre grupper - som kritades o fotograferades - sedan plåtarna voro slut började det bli kallt o vi tänkte på reträtten. Men Lidén syntes osäker på överfarten. Han visste ej från vilken punkt han skulle börja. Vi drogo båten ett stycke uppåt forsen för att få slippa en del aggor nedanför ön - men här var svår bränning återigen. Lidén tvekade o jag tvekade därför även. En rädd roddare ville jag inte ut med. Till sist beslöto vi vänta då vi tyckte att Helmers o Sjödéns (Lidéns kamrat) rörelser på stranden tycktes tyda på att de ämnade hjälpa oss. Vi gingo tillbaka till ristningarna o jag ritade 3-4 skepp samt blev påvisad av Lidén en större grupp djur o ett väldigt skepp som jag ej sett förut. Det var verkligen viktigt att jag kom dit en gång till - men när detta var klart beslöt jag att nu skulle vi över o så gingo vi till båten. Där fingo vi emellertid se hur Sjödén var på S. älvstranden nu o försökte få ut en stor forsbåt som låg där. Han kom ut o kom hastigt nog över till norra sidan igen - det syntes stiligt när han gick genom de stora aggorna som han ibland försvann i. Men på N. sidan fick han svårt att

komma upp. Ro gick inte - han försökte att hala sig fram i buskarna. Nu kom Joseph som varit borta en stund nerspringande för nipan o snart fingo vi se båten komma dragandes över land till den punkt där vi rott över, den enda punkt varifrån Notön kunde tänkas att nås. Under tiden vankade vi av o an i sanden på Notön - Astrid frös. Två man kommo ner till - först tänkte Sjödén ro ensam - men en man hoppade i till o på 10 minuter voro de hos oss. Det var en lång stark båt - härlig att se på. Astrid o jag stego i o Lidén rodde denna - ideligen pratande - dels i glädje över den säkra båten - dels nervös för rodden. De båda andra foro efter, men voro före oss i den andra efter en elegant rodd snett nedåt. Kl. var nu 10. Vi skyndade upp för nipan - vilket var synnerligen ansträngande särskilt för Astrid .- men även för mig som gick barfota hela vägen hem. Äntligen kommo vi då hem - det var en underlig karavan. Ynglingen Rydberg (Rudb.?) från Sollefteå som var den som var med över till Notön - följde oss beredvilligt o hjälpsamt. Hemma gingo vi upp i våra rum o dit fingo vi så småningom upp mat. Värdfolket var ovanligt hjälpsamt och Östlund var uppe ett par gånger själv med varma kläder o konjak m. m. Astrid lade sig ovanpå en stund o var ganska dålig - men efter en 1/2 timme kryade hon till sig. Vi kunde förstås ej göra annat än lägga oss. Joseph som var mycket våt också fick låna kläder av vår tjocka värd o gick på dans med Agnes som först nekat att gå alls.

24. VI

Astrid något trött på morgonen - eljest bra. Efter frukost gingo Joseph o ner till Prästnipan igen o klappade några figurer o togo mått m.m. Astrid kom efter en stund. Så togo vi farväl av den härliga platsen o tågade hem och packade. Reste med två skjutsar (Astrid och jag i en lätt ging) - resan gick fort nerför till Höfven - där det började regna. I starkt regn foro vi så till Selsjön - sedan vackert. I Selsjön åto vi lunch o togo så tåget. Utsikten vid Forsmobron nu utmärkt behaglig. Expeditionen var nu något slö för naturintryck. - I Bräcke mötte fröken Almqvist med skjuts till Björknäs. Joseph for vidare till Stafre där han skulle logera. På Björknäs ett gästvärdligt mottagande o samspråk till 12-tiden.

25. VI

Vid frukosten infann sig Helmer. Voro på Björknäs f.m o gingo på e.m ner utmed Gimåns flottningsränna till Bolsjön och sågo på naturen. En trevlig promenad på stockarna i rännan.

26. VI

Reste 1/2 9 till Östersund. Astrid följde till stationen. Ing. Almqvist reste med till stan. På stationen det första smärtsamma avtåget. Tåget var nog vänligt att vara försenat. - På tåget träffade vi R. Kolmodin. Frukost med Almqvist på Grand - där vi togo in. Vallade så i stan en stund - hämtade en myckenhet post på Stationen. Almqvist var vänlig att skicka 50 kr. till expeditionen. Gick att söka landshöfd. - han hade rest i går. Uppsökte lektor Kardell - som efter stort besvär lyckades skaffa nycklarna till museet på nya skolans vind. Kapt. Vestin som förestår museet är på Frösö läger. I skolan hängde K. Tiréns tavla "De dödas ö" i Rautasjärvi - ett kraftigt o grannt stycke. Museet har en del goda saker - men ligger huller om buller. Var där någon timme o så hem till middag. Kort ifr. Almqvist, som rest. Sedan till museet igen med Helmer som hjälpte mig med upptecknandet. Ett sakta regn. Sedan gingo vi upp på Frösöberget (Östberget) med utsiktstornet. Något dimmigt och kallt men vackert.

7. VII.

Slöa på morgonen. Joseph låg länge trött av dans. Efter frukost ordnade vi upp grävningsmaterialet från Björnänge. Jag växlade plåtar i min säck för första gången under resan. Övertalade Astrid att stanna i rättare förbjöd henne att resa. - Vi hade tänkt event. resa till Hjerpön - och motorbåten

stod till dispos. men vi avsåde oss den till förmån för ett turistande sällskap finnarna med deras damer. (Prof. Ekeberg visade sig vid frukosten - kom i går)

Togo vårt gepäck med oss till middagen - till vilken vi kommo för sent efter vanan. Därpå avtågade vi till Landverk. Där flaggade med eng. örlogsflagg - amiralen anländ. Vi kunde ej få Björnjägarolsson med oss - han gick i ständigt väntan på audiens - men vi fingo tydlig anvisning på två elggropar borta vid "strömmen" o tågade dit. Nere vid forsens slut - där amiralen o J. Olsson låg ute med fiskedoningar hittades den ena, som ritades. Längre bort söktes en stund - men ut. resultat. Joseph kom ifrån oss. Jag hittade sen den andra gropen närmare gårdarna högst på en åskant. Mötte sen engelsmannen som artigt hälsade med sin fruga. Hittade så Joseph. På gården mötte vi den numismatiske Olsson som underrättade om flera gropar - bl.a. en Ö. om ån nära gränsen mot Tångböle med rester kvar av pålar i, som gått i en rad tvärsöver - - Lånade båt av björnOlsson - som ännu väntade på audiensen o rodde ut till ristningen - som trots svårigheten med sjögången o överspolningen av hällen kritades o fotograferades. I dag tredje dagen det blåser hårda sydliga vindar. 2 plåtar o 3 films (13.18) togos. Filmspacken dålig, en film följde en annan. Kl. var nu 8 o vi vände hem för att få mat. Mötte getterna igen som voro vänliga o trevliga. En lät ta sig o bäras. Gingo hem på 1/2 timme. Vid supén kommo ett par av flickorna från utflykten till Handöl hem o voro uppskakade av stormens verkningar. En släpbåt med passagerare hade slitit sig o måst ro till Klocka. Dess passagerare kommo dock snart efter. - Hemma fingo vi av vår värd upplysning om en inskrift av krigsmän uppe vid Harsjövallens fäbod. Av Hr Ekevall som varit med till Handöl fingo vi sedan en drastisk skildring av äventyren under färden samt upplysning om en "runskrift" de funnit på

"Tälgbergsvalen" o om en stor pilspets l.d. funnen på Granön i fjol av en Söderberg ? från Upsala, som nu bor i Klocka.

Gingo sedan att söka monumentet på "Karolinergraven" men kommo endast bort åt några höjder med härlig utsikt. Natten var ljum o vi vältrade oss i det torra gräset på vallarna. Dånnet från Handölsforsen hördes efter vad vi trodde.

Hemvägen gjordes under synnerligen uppsluppen sinnesstämning - till Astrids förfäran. - Den sista nattstunden för kojningen helgades åt strumplagning o byxknappsisyning.

8. VII.

Efter en efter vanan animerad frukost lånade vi en båt o rodde till Landverk. Vädret var äntligen gynnsamt efter 3 dagars sydlig blåst. Solen stekte hett o sjön låg blank. Vi undersökte stranden fram mot Landverk men funno intet. En noggrann uppmätning o avritning av ristningen företogs. Solhettan stark. Joseph sprang hem efter stora kameran. - Under tiden kommo våra vänner finnen - Ekevall m. fl. samt deras kvinnor o sågo på samt badade runt omkring Astrid o mig i båten. Hela dagen till middag åtgick till ritandet. Ett fullständ. idealiskt väder för detta - men på slutet började det blåsa litet. Astrid blev trött av solen o gick upp på klippan o somnade. Sist badade jag o Joseph o jag togo så hemsputt (27 minut.). Kommo något sent till middagen - men vi ha nu tjänstekvinnans nåd på grund av våra många bekanta förmodligen - samt goda drickspengar. Vår sluskiga klädsel är nu naturligtvis endast excentricitet. Efter en glupande måltid (vi äta alldeles enormt) gingo vi hem något slöa - togo fotografilådan med oss från stationen - samt idisslade maten en 10 minuter hemma. Sedan togo vi packningen o lånade återigen en båt till Landverk. Där började genast klappning samt skrivning m.m. Vädret var något svårt först - det skvalpade något för mycket men det gick o efter en timme var det lugnare men papperen torkade långsamt o vi fingo vänta. Till slut gjorde vi en fyr av torra kvistar som vi ordnade på ett halster av en torr granruska o höllo över papperen. Det gick förträffligt. Papperen fingo åtminstone så pass mycken styfhet att vi kunde taga av dem.

Rodde så till holmarna mellan Landverk o Ånn o snokade efter ristningar där. Astrid tog där ett par åror o rodde hem. Hemma 9 o intogo åter en väldig måltid efter att ha brett ut klappapperen till torkning. Under siestan sedan på vår farstubro kom Ekevall o så kommo vi där överens om

planerna för nästa två dagar. Söderberg skall komma hit i morgon - I dag hade motorbåten varit med ett sällskap tanter till Handöl - oljepannan hade exploderat - o båten hade varit på grund.

Sist skrev jag ner anteckningarna om ristningarna --- Kl. är 12 o jag skriver obehindrat utan ljus.

9. VII

Efter frukosten haffades vi av finnen Nikander - som ville resonera etnografi - speciellt finsk-svensk. Han var från Pargas sn - Åbotrakten likasom "redaktör" Dalström. Vi rådbåkade urnordiska ortnamn, svenska, finska o ryska do. Bl. a. må antecknas finnens förslag på härledning av Kimito. Det är uttytt "kim" (i kim-rök) - it - (artikeln) o (=ö) (hokus pokus filiokus) = "den svarta ön"! Vetenskapens triumf!

De uppehöll oss länge - men ännu längre dock väntan på ett telef.bud till Stafre. Hemma väntade mannen från Klocka (han tycks vara son till domkyrkosysslomannen). Skifferspetsen var funnen på västra stranden av Granön o skulle överlämnas till museet "om den kunde anträffas". Därefter skrev jag brev till Tage o hem - varpå vi köpte bröd, ost o smör o avtågade till Hersjövallens fäbod vid Hersjön (Harsjön på kartan) för att se på stenen med inskriften. Vi gingo genast i början litet fel på stora vägen men sedan gick allt bra. Genom långa myrmarker - där vägen ofta försvann för att efter en tid dyka upp igen kommo vi till Ruvallens fäbod efter c:a två timmar. Där åts en smörgås - varpå kosan ställdes mot Harsjön som efter en stund började skymta. Vi gingo efter framkomsten till stranden en onödig krok åt V. för kärrmarkernas skull o kommo först till Finnvallen. Sedan gingo vi från vägen efter en stund o rätt ner till stranden igen som följdes tills vi kommo fram. En underlig mark omkring sjön - med små björkar - växande som i en park l. i en övergiven trädgård - knotiga o låga. Därunder gröna vallar med vitsippor, gula violer m. fl. tidiga blommor (förgätmigej m.m.) samt knappt blommande dvärgbjörk, blommande sälg o en o annan snödriva av skiftande storlek. Sjön klart, fint vatten som togs till chokoladvatten. Det började regna sakta vid framkomsten 5.45. Något mete blev ej av (där skulle finnas "rör" o öring) utan vi drucko chokolad o åto smörgås. Vi släpade ihop ved o hade trevligt. Stenen med ristningen på befanns vara en förr i literat. omnämnd sten. "Kronprinsens av Sverige o Norge ordres mötte här jemt. Brigad med tåg --- Blod spardes m.m. 1814.

Hemvägen anträdde 1/2 8. Vi gingo nu en gammal stig rätt med stranden o vunno c:a 1/2 timme. Fjället (middags -?) stod kullrigt o vackert med sin snö bakom oss o Snasen reste sig ibl. över skogen framför oss. Regnet upphörde. Inne i den vackra björkskogen S. om sjön fotograferade jag Astrid. Vi gingo raskt o på en timma voro vi på Ruvallen o efter ytterligare 5 kvart hemma - Men nu var Astrid något dålig - vi hade gått för fort på maten. Vi fingo gå ensamma o få mat - det. v.s. vi fingo endast mjölk o kakor - det var för sent. Vi togo med oss varm mjölk åt Astrid - men hon drack endast litet. Hon ville endast sova - o det fick hon.

10. VII

Efter frukost avtågade vi tre o Ekevall till Klocka - den nya vägen över myrarna. Träffade där Söderberg som hjälpte oss låna båt. Klocka ett trevligt läge - fritt o vackert. Helmer o jag rodde o på c:a en timme voro vi i Handöl, d.v.s. nere vid lastageplatsen. Utloppet av Enaälven svår att passera - uppgrundad. Varmt o ljuvligt väder var det o vi voro törstiga. Därför tågade vi upp till gårdarna till Olaus Eriksson o fingo kaffe. "Vetenskapens arma offer", Ekevall däremot, skyndade före upp på fjället för att söka sin "runskrift". Vi hoppades ju icke på den alls - men vi måste ju döda denna skandal - innan den kom ut. Före oss i Handöl vore ej mindre än 9 turistande fruntimmer från Klocka, bl. vilka Astrid fann en gammal skolkamrat, frök. Edelfelt. - Så njöto vi vårt kaffe o avtågade upp mot fjället. Allt var sig likt som sist o ingen av oss kunde tänka att det gått 4 dagar sedan vi voro här sist. Vi gingo stigen upp genom den låga björkskogen o funno snart "offret" som ännu irrade fåfängt. Vi organiserade en kedja o letade under en timme - men det var täft. Platsen kunde ej

anträffas. Han visade emellertid ett par liknande ställen, vilka befunnos vara streck bildade naturligt i skiffern. En sund o god förklaring som vi i tysthet accepterade även för den ej återfunna platsen. Så avsmög Ekevall - o vi fortsatte runt berget mot Bränna. En ripkull uppskrämdes o jag fångade en liten unge o vi beundrade de små fina ludna tassarna. Efter en stund styrde vi rätt ner för bergssidan ner i granskogen o sumpmarken med sina mängder av hjortron - mycket kart. Snart träffades en väg - som omsider förde oss till Bränna. Där antastades bonden, som förmåddes att ro oss över till Näset utanför Bunnerviken. Han o hans lilla vackra pojke rodde - en rätt frisk nordvästl. kuling hjälpte till o vi landade ytterst på udden i en jämn bränning på sandstranden. Så letade vi en stund "skifferpilspetsar" i stranden o "gravhögar" i skogen. Vi genomvandrade näset i flera riktningar utan att finna något. Under tiden hade stora moln dragit ihop sig över fjällen - det var ovanligt vackra molnformationer - o ett litet regn kom. Vi tycktes dock gå ganska fria ifrån det. När vi kommo till den smala sand halsen lågo där två "svartänder" - vilka vi njöto av en stund. Den underliga björkvegetationen här tilltalade oss också i hög grad - liksom växtligheten på hela halvön för övrigt. Den ypperliga sandstranden lockade mig o Helmer till att bada - vilket var skönt - men kallt. Astrid gick före upp för den branta sidan av nästa näs o där kommo vi snart efter - för att finna en av de vackraste platser under hela resan. Hela näset var en hög, smal yppigt beväxt sandås, där växtligheten syntes vara av en långt mer sydlig prägel än vad man kunde vänta. Utsikten inåt viken o byn var härlig - vägen gick hela tiden uppe på åsen. I byn träffade vi genast arrendator Jon Larsson o hans pojkar o dotter - o fingo löfte om rodd till Ånn. Efter en stunds parlamentering fingo vi även mjölk (lång-), bröd, smör o ost, (en sak efter den andra beviljades) vilket vi fingo njuta på gården under något kall blåst. Stugan var uthyrd åt "luftgäster" o själva bodde de i ladugården, d.v.s. i den hälft av denna där det fanns spis m.m. o där eljest var verkstad o a. under vintern. Dit in ville ej dottern släppa oss - men förbarmade sig slutligen o bjöd oss in. Där var snyggt o trevligt o stockeld i spisen med en gumma med barn framför. Gumman knarrade ganska mycket men vi låtsades inte om det. Så fingo vi torka oss en stund. Bonden kom in o hans söner o under samtalet fingo vi höra om 2 gravhögar västerut. Vi fingo med oss den yngsta pojken o en spade o avtågade genast. Efter 1/2 timme voro vi framme. Under vägen skrämde vi upp en enkel beckasin, som låg på ägg. Hon flög omkring oss o skrek, som kastade sig ibland i en liten tjärn o sam, vilket jag aldrig sett förr. (Om högarna se ant.) Hemvägen togs genare; pojken bar mig över - Helmer vadade. En mycket vaken o trevlig pojke - som gav mig några upplysningar ytterligare om graven i Tjatjasen. Hemma hade Astrid fått höra handklaver av den äldre sonen o blivit visad några gamla saker, en tina, en selbåge m.m. Gubben var från Härjedalen, inflyttad hit i sin ungdom. Bunnervikens hemman nu krono, inköpt såsom "lapphemman".

Hemfärd nu - kl. 1/2 9. Den älsta sonen rodde. Först en liten bit hjälpte jag sedan hela vägen Helmer. En kvart rodde Astrid för att bli varm. Jag höll i ett drag men utan resultat. (apropos fiskeredskap obs. draget med sin vinda liknande en dörja men sinkad i hörnen.)

Voro i Klocka straxt före 10. Mötte där igen Klockaborna bl.a. kand. Boetius, som var mycket nyfiken på "runskriften". Fröken Edelfelt haffades o hjälpte oss få mat på pensionatet, vilket lyckades. En härlig måltid inmundigades under samspråk med frök. E.

- Sedan hemvandring - som gick lätt o galant. Hemma c:a 11.15.

11. VII

Vaknade av att Joseph skuttade ut ur rummet. Undrade vad hastigt påkommet illamående o.s.v. o somnade igen. Vaknade andra gången av att Astrid stod bredvid med en blomsterpydd kaffeblicka. Min födelsedag. Joseph o hon hade konspirerat hade jag sett - redan ett par dagar. Emellertid hade jag hela tiden trott att det var den 11 först på fredagen o hade den uppfattningen även hela f.m. idag. Men jag tyckte jag inte borde störa festglädjen -- först vid frukosten fick jag riktigt veta att datum var rätt. Emellertid - vi hade en trevlig kaffestund - o därpå steg jag upp o vi skyndade att få mat. Avskedets stund var kommen denna dag - länge fruktad o länge uppskjuten. Jag framkastade att Astrid skulle följa till Trondhem - men förstod samtidigt att det var litet galet. -

Vi togo ett ömt farvel av våra finnar. I handelsboden skaffade vi lådor, bl.a. en glaslåda för avklappningarna. Sedan gingo vi hem o packade hela dagen ända till lunchen 1.45 - som intogs på pensionatets veranda. Så följdes Astrid till tåget o avkysstes o for -----

Det var hårdt - men skulle ju ske ändå någon gång. (Under frukosten brev fr. Köppen - våningen ej att hyra) Astrid for 2.26 och vi 3.07. - I Enafors sågo vi den första lappen. Han var klädd i blått med toppmössa med kant o flikar (allt blått) som blus med röda sömmar o benkläder - utskurna i en flik vid vristerna. Skorna - pjäxor med snörhål. Om livet ett rött (o gult!) smalt band (virkat?) Resten kunde jag ej se.

I Storlien sökte vi Pelle Öberg o träffade honom i kaféet i sällskap med supande luftgäster o turister. Pelle är ord. kammarskrivare här. Talade med honom om min fotografilåda - vilket han trodde skulle gå bra. Vilket även skedde. Tullvaktmästaren på tåget o hans förman i Meraker bugade sig för mitt pass o lådan behövde ej öppnas. - Färden nerför dalen i strålande vackert väder.

Joseph kom i särskilt hög stämning sedan vi kommit ner till fjorden o var nästan nervös vid framkomsten till Trondhem. Hjärtat bankade på honom. Fjorden tycktes ha tagit på honom. Likaså sedan staden. Vi togo in på d'Angleterre. Gingo en stund o drevo i staden, upp till domkyrkan m.m. Sedan efter samråd med portieren till Hjorten (varietén) där vi åto kväll o sedan gingo in på varietén o drucko kaffe. Gemytligt ställe. Därefter gingo vi ut i staden till sist ut på yttersta hamnpiren där vi sågo en större passagerareångare gå kl. 1 (Irma) Sedan gingo vi hem o sovo glade.

12. VII

Sovo länge. Frukost på ett litet kafé "Nidaros" eft. posthämtningen. därefter på Hahns Condis o drucko gott kaffe m.m. Sedan uppsökte vi Oldsagssamlingen. Träffade Rygh genast utanför posten o sutto hos honom en timme o språkade. Han tycktes mest generad att ha så litet att meddela o så litet undersökningar att visa på. Fick för övrigt inga nya underrättelser av vikt av honom. Han var dock mycket vänlig. Han meddelade att profess. Gustafsson utträtt ur Fören. f. No. Fort. mind. Bevar. o att sålunda arkitekterna regera enväldigt där. Rygh har sålunda svårt att skaffa mig någon grävningshjälp. - Besåg så museet en stund o intågade till staden för att söka Direktör Thiis på det Nordenfj. Kunstind. Museum. Museet var stängt för ombyggn. o Thiis nyss gången - jag lämnade mitt kort för att komma igen i morgon. Sökte få tag i Dag. Nyheter för hela veckan - men misslyckades. - Foro med tåg till Selsbak station - gingo till nedre Lersforsen o intogo där en god middag på Forsestuens veranda. Besåg sedan fallet i en hjärtlig sinnesstämning - efter kaffet den lilla stund som var kvar o så in till staden igen. Vi voro något blaserade på natur nu. Fallet dock mycket vackert. - Skyndade till domkyrkan o besågo den en 1/2 timme invändigt. Det var vidunderligt på sina ställen, t.ex. koret - - Därefter hem att skriva brev m.m. Efter en timme gingo vi ned till "Ravnkloa" o sågo embarkering av engelska matrosar. Sedan gingo vi efter att förgäves ha sökt människor på Hotell Britannias matsal återigen till "Hjorten" o åto en särdeles angenäm supé med Liebfraumlilch o norsk akvavit - vilket allt Joseph "såg" mig på som motvikt mot den middag jag skulle se honom på i morgon - hos Thiis! Hemvägen gick lugnt o sakta - vädret var stilla - luften sval.

13. VII

Frukost på "Munken" - dålig - nedsköljdes hos Hahn med gott kaffe. Tidningar o brev fr. Tage o pengar (50 kr.) åt Joseph. Min artikel stod för den 7. VII. - Köpte en del kartor (topogr. korpsens) o gingo till Rygh på museet. Han älskvärd o förärade en del separat o. a. skrifter - vidare en "anbefalingskrivelse" från honom för event. behov mot alltför norska norrmän. Besågo med honom museet o språkade en hel del. Han kommer kanske med i morgon till Hell. Han gav anvisning på två arkt. boplatser nära Narvik - vid Virek - o två personer där. Därefter skyndade vi till Kunstind. museet. Thiis var nyss utgången o vi väntade en stund på honom o underhölls under tiden av fröken amanuensen, som visade "taeppevaevestolen" o en del färdiga taeppe - mest "muntrationer". Även en del gamla gudbrandsdalska funnos. Kaiser har beställt en del till ett

gammalnorskt rum - som han skall sätta upp. (Kaisern har i dessa dagar rest nordöver utan att - besöka Trondhjem - o gårdagens aviser vackla under detta bevis på onåd - mellan trogen undersåttlig sorg o grämelse) - Så kom Thiis o han fortsatte visandet. Vi gingo igenom hela bygningen o hela det lilla fina museet. Särskilt keramik o glasindustri var utmärkt representerad - japansk o kinesisk såväl som fransk o skandinavisk m.m. En hel del allmogesaker, som skåp m.m. fr. Opdal (Dovretrakten) o dräkter ---- (Innan visningen började inviterade han oss till sig i morgon på supé på Lindsaker - ville ha oss på middag men vi skulle in till Hell o vetenskap. Alltså "ser" jag i morgon Joseph på supé som sagt var.)

Obs. i museet många fina östasiat. saker från Goncourts o Brings samlingar - dessutom några svenska möbler (Almén? Gustaviansk.) m.m. m.m.

Därefter tågade vi hem o gingo så o intogo middag på City kaféen - jag åt bl.a. en god fisk "uer" lätt saltad - en djupvattensfisk - röd. Vidare fingo vi smultron (jordbär) för första gången. Gingo hem o skrevo brev - jag till Astrid. Sedan var jag i ett fotograf. magasin o växlade plåtar - under tiden var Rygh o sökte oss på hotellet. Sedan köpte jag en del kartor igen samt uppsökte Joseph som naturligtvis satt på Hahns condis. Där var tydligen bakelsetiden (kl. 7) för stadens damer, av vilka en del unga o sköna. Efter detta flanerade vi o följde till sist en procession engelsmän o norrmän, som med musik o fanor tågade från "Ravnkloa" bort mot Ilevolden o "sköitebanen" - där vi följde med in. En massa folk strömmade med förstås - där hölls en fotbollsmatch mellan matroser o tronder. Efter en mycket skarp strid vunno de förra med 6:0. I början blev en trond illa sparkad o höll på att stryka med som det tycktes - men repade sig.

Efter spelet dansades på bollplatsen - även expeditionen krängde en vals inbördes. Joseph var nästan dålig över att ej få dansa nämligen. Kvällen var vacker o idrottsplatsen har ett synnerligen vackert läge.

Kl 11 gingo vi o hamnade till sist på kaféet "Stjernen" - där vi undfingo té o "kager" (=bakelser) av en behaglig tös.

Sedan kommo vi så småningom hem. Ovanligt tidigt - endast litet över 12. Jag packade för morgondagen o skrev sist dagbok.

14. VII.

Upp 1/2 8. Sågo Rygh tåga förbi o hittade honom också mycket riktigt på stationen. På tåget språkade vi en hel del. Jag prickade in på kartan hållristningarna vid Trondhjemsfjorden: Vid Hegre i Stjørdalen (på Ole Anderssons gård - vid bäcken straxt V. om gården) - på "Aune" i Ystines (se nedan), vid Hell (se nedan), på Opauran, på Bremset och emellan Alstad o Rökke (alla i Skatvold socken), mellan Stene o Ulvik på Frosten. Sedan finns endast den vid Bardal i Beitstaden, dit vi skola resa (o vid Snaasen) Närmaste ristningar ligga på Bogge (renar m.m.) i Romsdalen o i Sundal i Söndmøre (den sista på en stor sten av ett bergskred, skålförm. fördjupn. m.m. (se härom i Årsberetn. "Fornlem. l.d. i Söndmøre).

I Hell åto vi smörgåsar m.m. o tågo så en skjuts som Rygh efter telegraferat o foro till Berg i Vaernes över den jämna "exercerpladsen" o genom stora bördiga bygder. Vår skjutskarl, en stor fet o dryg, brillförsedd skollärartyp, var nådig o välvillig - en typ för det "skrönende" Norge. På den stora gården Berg lovade "han själv" att följa oss o så avtågade vi först utmed fjällsidan till "Skriverberget" där vi läste tre rader runor bl.a. o fotograferade o togo en hastig avskrift (end. för identifikation om den skulle vara känd förut. En besvärlig väg dit i den branta bergväggen - den ligger på c:a 1/2 bergets höjd mellan de två första 30-meterskurvorna SO om "Nesaune". Ristningen i lodrät skiffervägg i höjd mell. 1 1/2 - 2 met. över fotläget. (se ant.) Gingo så vidare till bronsåldersristn. vid "Nesaune" som fotograferades delvis o där mycket nytt frampillades under mossan. Den är en stor o viktig ristning men mycket nött. Gingo så förbi Björdalen o skifferbrottet till gården Re där skjutsen väntade oss igen o där bonden, "en Rolfstreng" bjöd på hembrygt öl, surt o beskt som fargen. Gården stor o välskött. Foro därpå genom Stjørdalshalsen till Hell - där vi trots loven lyckades tillhandla oss smörgåsar o mjölk. Gingo så till ristningen i berget bakom, som är

belägen i en lodrät bergvägg (skiffer) och är ovanligt gott ristad. Den fotograferades före o efter kritning. Två nya djur upptäcktes, ett med vinkelornament över. Foro så hem. På Hell station träffade vi frök. A. Thomas fr. Sthlm, som var på resa till Trondhjem i sällskap med en fröken Hederström. Joseph uppehöll sig med dem på tåget - medan jag pumpade Rygh på div. nyttiga upplysningar. Rygh bjöd på skjutsen.

Vid stationen mötte Thiis o Rygh tog ett tvärt avsked. De båda herrarna bockade sig stelt för varandra - någon kärlek rådde tydligen inte dem emellan. Thiis följde oss hem - där vi rustade om oss o sedan upptågade vi till Lindsaker över den Bybron med den intressanta utsikten nedåt älven förbi de gamla magasinerna på sina pålar - vidare uppför Lindsakerbacke med sin härliga utsikt över stan - samt in på Lindsaker gård, där frun var emot oss. Thiis tydligen en överkultiverad estät som kommit på fel ort. - En god supé med akvavit m.m. kommo oss snart att glömma dagens matbrist. Sedan vidtog ett behagligt samkväm som ej slutade förrän 1/2 2 på natten. Vi språkade om norska o svenska förhållanden, mest om språken m.m. Deras have - ett förtjusande gammalt igenvuxet ställe med utsikt över fjorden. Vid pjoletern fick jag muntliga rekommendationer till en del folk i Stenkjaertrakten, statsrådinnan Kvam på Jevran, amtmand Löken på Lund m.m. Samt en skriftlig sådan til amtmand Urbye i Vardö. - Thiis visade oss sitt stora livsarbete om italienska handteckningar, ännu end. i MS. - förläggare tycks vara svårt att få för det. Han nämnde att han tänkt söka den konsthistoriska professuren i Sthlm - men av misstag kommit 5 dar för sent med anmälan. Fru Thiis var en i Norge mycket berest dam - hon sjöng för oss på en del "maal".

Ganska trötta kommo vi hem.

15. VII

Regn. Sovo länge - gingo så o åto frukost på Hahn. Jag lämnade ett par plåtar för framkallning. Träffade svenskorna som gingo till domkyrkan. Mötte dem efteråt o gingo till biskopsgården o sågo på arsenalen, som var 17 o 18-hundratal. Åtskilliga fanor, däribl. en svensk (Helsing) Beskrev den för att skicka till Cederström. Gingo så o sökte Kunstforeningen som omsider efter starkt letande anträffades - men var alldeles omöjlig att komma in i. Ingen fanns som visste var nycklarna voro. Gingo så på Condis - därpå foro flickorna o Joseph till Lerforsen o jag hem att skriva m.m. Jag tyckte det var fånigt att sällskapa med svenskor här o ville hellre göra någon nytta.

Ute o köpte kartor igen o en massa vykort med lappar på. Åt middag på Citykaféen - var nere i Ravnkloa o såg på fiskmarknaden - drack kaffe på "Nordre Condit." Telefon. till fotograf. Dahl. mina plåtar bra -- Gick sedan med Helmer o svenskorna på "Hjorten". Regn hela kvällen. Efter att ha följt dem hem - drucko vi té på Nordre.

16. VII

Hällande regn på morgonen - ej lönt att göra något. Hämtade plåtarna - som voro relat. bra. Åto fruk. på Hahns o hämtade vår obefintliga post. Hem o packade eftersom vädret syntes vilja klarna. Träffade svenskorna o togo farväl.

Reste äntligen 1.10 i strålande väder. Det var riktigt vemodigt vackert o min själ längtade svårligen efter Bohuslän. Det var flod o vågorna rullade in på stränderna så klara o lockande att man bara ville stanna - stanna här o bo här. - I Hell åto vi en bit o gingo så upp i berget o ritade o klappade till över 6. Hunno allt utom en o annan oviktig detalj, såsom kompassyftning m.m. Hunno få oss en smörgås o en kopp kaffe o togo så tåget till Levanger. I Stjørdalshalsen träffade vi vår bonde från Berg, med vilken vi hade sällskap till Skatvold. Sedan kom en annan, som vi hade till Aasen. Ett vackert land - o rikt o gott att vara i. Stenviksholms fäste sköt fram i fjorden med sina skarpa linier mot den blånande fjällkanten långt på andra sidan fjorden o så foro vi in i den långa djupa dalen innanför Frosten. Det började bli kallt - också blev man påminnt om Norden genom att från Skogu station se snö på fjällvidden o nära Levanger fara förbi en massa snöskärmar. Togo i

Levanger in på Baklunds hotell - påminnte mig starkt om gästis i Grebbestad (även värden). Professor Helland, som var orsaken till vårt besök här - hade förstås rest för ett par dar sen. Är möjligen kvar ännu i Stenkjaer. Intogo dagens första ordentliga mål - utsökt flundra m.m. - o gingo så ut på stan. Beundrade de hedniska båtarna på stranden o undersökte dem rätt ingående. Gingo sedan över bron upp mot berget norr om stan med sin vackra park o sina överväxta gångar - där man hörde suset av bränningen. Jag letade efter en öppning i växtligheten o fann till slut en o drömde mig sjuk av längtan några ögonblick - efter Bohuslän. Sedan gingo vi hem - berusade oss på ängsmarkerna af ljuvliga blomster, erkannerligen av lilasfärgade törnblommor. Gingo så hem i vårt Grebbestadsrum o arbetade till kl. 1. - Ack Grebbestad med det gröna vattnet!

17.VII

Efter frukost foro vi till Stenkjaer - 11.10. Fram genom Vaerdalen med Ytter - o Inderön åt fjorden o dalen fram mot Stihlestad inåt. Särskilt vackert straxt innan Salberg kyrka o station - då man såg ner mot fjorden som nu öppnade sig i S. ner mot Trondhjem. Sedan kom på Sparbuen. Maere Kyrka o gamla Olofställe. Ligger enastående kungligt på en höjd mitt i den stora Maere myr - synes långt åt alla sidor. Tåget gör en stor rund omkring det o vi hälsade platsen som goda hedningar o svear anstår. Sedan kom Beitstadfjorden - Todnes med de många bronsåldersgravarna syntes straxt V. om Vist station. Udden o trakten där liknar mycket Bohuslän. Regn o blåst. Fjorden vacker med vita o calma vågor. -

I Stenkjaer togo vi in på Langlies hotell - ingen Helland där. Telefonerade till de övriga hotellen o fann honom på Grand. Gingo i bokhandeln o köpte böcker på "målet". Gick dit o träffade honom. Han skulle resa ut ett slag just då - men jag fick dock de upplysningar jag ville om hållristningarna i Harjangen, Sagfjorden o Glomen. Han skrev ett kort till en kapt. C. Brunn i Kr-a att ge mig i brev till Narvik upplysningar om ristningarna i Sagfjord - vilka icke Helland själv sett. Brunn är den enda som sett dem o de skola ligga nästan omöjliga att nå. Man lär få nöja sig med att se dem på håll endast. Ristningarna i Glomen ligga i en vild o ensam trakt - man far dit över Melö eller bättre Grönö o sedan rodd in. I Harjangen har Helland sprängt ut den bästa renen o skickat till Kr-a - men 6-7 äro kvar - men ej tydliga. Han ville träffa mig i morgon - få se om jag hinner.

Efter middagen hämtade jag brev från Astrid. - Sedan Joseph skrivit till sin rysska - tågade vi ut att leta efter kjökkenmöddingen. Kommo till gården "Tingvold" efter Ryghs anvisning o funno där "stenringen" som befanns vara största delen av en väldig skeppssättning (se ant.) Träffade en älskvärd man, amtsingeniör Munck, som bodde där o gav oss anvisning på den "konstituerade" amtmann Guldal som bodde ovanför nära Egge kyrka o på vars mark många fornlämningar funnos. Hjälpte oss att räkna ut tiderna för att komma till Snaasen m.m. Han talade också om långa högar S. om staden i skogen m.m.

Gingo vi så upp till Egge o funno högar m.m. (se ant) Ett härligt läge för dessa på den väldiga, skarpa "vammen" - (sandåsen) med en vidsträckt utsikt över bygden o fjorden. Välbygda stora gårdar däruppe samt runtom. Men så är ju också denna bygd en urgammal kulturbygd - vid Egge bodde jarlarna - o nu bor amtmannen här (på Lund). Den egentl. amtm. (Löken) är nu i Kr.-a) Jag fotograferade Stenkjaertrakten (med platsen för kjökk.mödd. från kyrktaket - besågo sedan kyrkan invändigt intet särskilt utom en grannt restaurerad altartavla fr.1771. Gingo så mot Guldalsgård men funno vad vi sökte utan att behöva anfalla honom. Gingo så tillbaka o letade eft. kjökk.mödd. Funno intet som kunde visa något. Sökte sedan i staden apotekar Hök (anvis. av Rygh) men ej hemma. Efter kvällsvarden träffades han dock. Kjökk.mödd befanns ha varit just i trakten där jag trodde - nämligen där en stor grusgrop nu är straxt N. om stan (se ant.) Han var lömsk på Rygh, som ej på hans förslag låtit freda platsen med stängsel m.m. Efter apotekarens framställn. skall undersökningen 1871 ha gjorts på 1-2 timmar o Rygh ha medtagit endast prov på ben o skal. Massor lågo kvar end. hastigt genomletade etc. (se ant.) En gammal trevlig kurre som språkade om hållristningar m.m. Vi skulle gå ut dit i morgon kl. 9.

Sedan gingo vi utom stan, österut o upp på en kal höjd vid gården med ett par smärre gravhögar (?) högst uppe. Våldig utsikt - trakten dock med ett starkt svenskt tycke. Gingo sedan ner o genom skogen - utan att finna ingenjör Muncks långhögar - men väl hans omtalde vackra strandlinier som ligga 8-10 st. på jämt avstånd över varandra i den vackra tallskogen ovanför exercisplatsen. Den understa terrassen säkert end. c:a 5 met. ö.h.

18. VII

Hämtade apotek. på morgonen - regn o kallt - Han visade platsen vid grustaget där han mindes att platsen för kökk.mödd. varit. (se anteckn.) Tycktes ej minnas mycket av dess storlek o.s.v. Blev överraskad då jag nämnde 10 met. (eft. Rygh) o om fynden av skifferverktyg. Han talade om hur Helland o Dr. Rensch varit där samt om div. ting. Uppe på Agge gård bodde en gång Kalv Arnesen, han som var med o högg kung Olav. Gingo hem - på bron skildrade han det stora "elvebruset" för några år sedan som hotade staden o demonstrerade därjämte fördämningarna m.m. - Joseph uppe. Åto frukost. Fortfar. regn o ett förb. väder. Vi smorde våra skor o så gick jag till en fotograf med 1 1/2 dussin plåtar. Sedan gingo vi ut till Kökk.mödd. igen o grävde i grustagskanten. Funno något skal. Träffade Munch - som var vänlig att löpa hem efter en fast siffra för avvägningen, nämligen en av vattenledningsverkets "kummer" (brunnar). Vi följde efter o fingo ett par siffror att hjälpa oss med samt en profil av backen ett stycke ifrån. Med detta tågade vi iväg - o jag tog den ena av syftningarna. Tågade hem o åto middag. Sedan iklädde vi oss rustningen o foro med tåget kl. 4. till Byafolken därifrån vi tågade till Helge o sågo på de två väldiga (5 met. höga) bautastenarna samt de stora högarna där. Sedan tillbaka till tåget o hem till Stenkjaer - där biljett löstes för omedelbar resa till Vist. - Därifrån gingo vi till Todnes, för att bese Ryghs br.åldersgravfält. Använde hela kvällen (till kl. 10) att ströva runt omkring i markerna o bese "rusene" Mycket intressant - men åtskill. detaljer i beskrivningen måste korrigeras. (se ant.) Vid gården framföddes under vårt överinseendet ett stoföl - vilket för oss båda var något nytt att få se. Stot låg så stilla o vackert - hon liknade en kvinna - o ögonen sökte den lilla medan hon av o an frustade fram ömma ljud. Den lilla våta stackaren frös i den kalla kvällsluften - torkades med halm - slickades av modren o belades med filter. Försökte genast att komma på benen. Innan vi gingo alldeles från stället lågo vi båda i ett rum i stallet - men då var stot bättre o ej rådligt att komma in till. Hon bara stod o vaktade sin lilla. - Mycket smultron i backarna o på gravarna - även i stränderna. - Sist voro vi uppe till ett russ högst på näset "store drakehangen" - där draken förr "stöft" ner på skatten. Låg härligt vackert. Ledsagades dit av gamle bonden. Han hittade ej till de tre sista russena på V.-kanten av näset - i tjocka skogen men vi försökte komma dit ensamma. Efter en mycket besvärlig o lång vandring i den täta snårskogen kommo vi till sjön - o jag läskade min mun med det salta vattnet o gned mitt ansikte med den friska tången. Sen åto vi smultron. Dimman stod tät ut mot sjön o vi sågo icke fjällen i V. Jag hade känslan att jag var vid havet - Bohuslän. Det var flodvatten nu o stranden liknade de kända trakterna. Gingo upp i skogen igen o funno ett av rösen. Ville icke leta längre de andra - utan gingo till stationen. Våra klockor hade gått för fort o vi fingo vänta där 3/4. Det var kyligt - men vackert. Det ser ut att klarna. Resultatet av expeditionen var således att få se alla (ut. 2) av alla rösen där ute. De små fel man kunnat konstatera voro kanske obetydliga -men visa ändå en hel del. Sorgligt var att se att de flesta av de nygrävda (1905-06) rösen ännu ej igenlagts. -

I Stenkjaer avåts en splendidare supé (till kvantiten - kvaliteten just ej heller att klaga på) Joseph var så hungrig att hungrig att han fick skratkramp o såg mig innan jag ännu kommit in i rummet.

19. VII

Var till en fotograf (M Baehrends) med plåtar.

Foro kl. 1 till Sunnan - åto litet - Togo så motorbåten "S:t Olav". Regn - men snart vackert. Gjorde oss bekanta med båtfolket o den ena var just från Valløen. (O. Valløen) Likaså den ende

passageraren. Ole V. rådde oss att fara hem till Sverige över Oldernes vid Snaasen o över fjället till Tonön. Vilket vi accepterade o han lovade skaffa skjuts till Ymsidalen. (Imsa-?) Härligt väder - motorbåten hissade till sist sitt råsegel o sköt god fart. Den ena stora välbygda gården efter den andra passerades o vi sågo till vår förvåning detta vild-Katrina också upplösa sig i kulturbygd. Landstego i Vallöen o fingo sonen till "en Åke" med oss till forsen. Vi blevo lovade skjuts tillbaka. Ritade den ståtliga renen o fotograferade. Böla-älven trevlig med sitt vackra läge. Vi kommo ej dit förrän kl. 5 o slutade kl. 7. Körde 1/2 8 i en liten underlig karriol, där den körande (jag) satt i en liten spetskläde o hade fötterna i stigbyglar under o Joseph o Nikalai Å. sutto bak på en låda o hade fötterna på hjulaxeln. Körde så den dåliga men vackra skogsvägen utmed sjön till Tiltnes - där landsvägen började. Åto några medhafda kex - - samt kommo sent omsider till Berg vid For's kyrka där vi böto skjuts. Vi skiljdes från vår trevliga Nikalai o fingo i stället en rödhårig trönd - som endast sparde sin häst. Kommo 1/2 12 till Stenkjaer - där mat väntade.

20. VII.

Lämnade nya plåtar till framkallning. Foro till Bardal i regn. Regn hela dagen. Fingo en pojke att visa oss ristningen samt upp till en ny "teining" uppe vid Bardalsaune. Pojken beskrev endast bokstäver - men vi trodde det möjligen kunde vara runor. Funno en häll med en massa namn på m.m. - men under dessa - fastän svagt - bronsåldersristningar. Dessa ristningar - hittills ej kända - antecknades. Sedan ned till stora ristningen - som kritades - fotograferades o delvis klappades - det senare med uselt resultat på grund av det hållande regnet. Lednade till sist o foro kl. 1/2 7. Läget för ristningen synes hota den något - Hemma kl. 8. Skrev anteckningar samt till Astrid. Slutade kl. 1. Hade dessförinnan beslutat att ej resa förrän på måndag. Jag hade för mycket kvar att skriva.

21. VII.

Skrev anteckningar så gott som hela dagen. Ordnade några timmar med mina fotografier - av vilka åtskilliga dåliga. Filmsen synes dålig. - Skrev till Ole Vallöen i Sunnan att vi ej kommo idag. - Gingo ut på ett par timmar före middag - Söderut över Figgaelven - o sågo på gravfältet med de väldiga långhögarna där. Gingo så över berget, "dödskalla" o vilade oss däruppe en stund - Sågo på myror m.m. samt gingo ner till fjorden för att bada. Funno ett par stora gravrösen nära landsvägen o järnvägen. Omöjligt att bada - "fjaere" (ebb.) En ovanligt strålande dag - som vi borde haft igår. Efter middagen skrivning som slutar nu (kl. 8). - Gingo sedan ut -nedåt hamnen - o till fotograf.fram.

Bestälde väckning o kaffe kl. 7. (Ordnade klappapperen)

22. VII.

Mulet - nästan regn. Ingen idé att fara till Bardal, som jag tänkt göra ensam för att göra bättre avklappningar o ta bättre fotografier. Tiden räckte för övrigt knappt till att packa. En låda till fotograf Wiklund, en låda böcker till frök. Laxberg i Sthlm, 1 kappsäck o blecklådan till P. Öberg i Storlien. - Foro kl. 1 till Sunnan - där vi togo ångbåten "Bonden" till Oldernes. Efter två timmar lyckade vi få något smörgåsar o kaffe - först skulle en del tyskar m.m. "forsynes". I Oldernes mötte vår skjutskarl. Han var från Strinna öst om Vallöen o hade fått vårt bud igår. Ingen väg hit - utan fört hästen hit på stig o lånade här i Oldernes vagn - en underlig gammal tingest, groft bygd av trä, bekväm att sitta i o med goda fjädrar. Åto middag (å 40 öre) här - en utmärkt måltid - träffade en svensk 72-årig arbetare Lars Svensson (värml.) som gick här som dagsverkare - en glad själ. Foro upp om Brede, där ett stort graffält på båda sidor vägen, större o mindre runda o avlånga högar, skarpt markerade. Vidare en vacker väg upp efter Jörstaälven. Högst uppe en charmant utsikt över Snaasen m.m. Sedan in i skogen - vi passerade ett vackert brant fall, där en gång tre man råkat i olycka. Två man gingo utför, en av dem blev borta. Den tredje räddades av den som sluppit undan

nerför forsen. Denne simmade i land o sprang uppför igen o kastade ut tåg åt den som stod där ute på branten.

Framme i Kjöbli i Imsadalen kl. 9. En bred väldig dal, med myrar i mitten o åkrar på sidorna. Körde in på den största gården, en väldig manbyggnad med 12 fönster på längden (2 vån.) - en inbygd gård. Emot oss kom en kort undersätsig man med underliga åthävor. Klädd i knäbyxor av skinn, så strumpor o pjäxor ("lauparskor"), en stor blus - o på huvudet en röd- o vitrandig badmössa liknade han en flibustierhövding o viking. I handen höll han ett tjuder o en stor träklubba. Han hade rött hår o rött borstigt skägg o hans ljusblå ögon sprutade - då han skrek - "Er de svenskere"!

Den vilde mannen o Torsdyrkaren Töllef Sivertsen upplöste sig snart till en den beskedligaste man o vi njöto snart ohejdat att höra honom. Han var synnerligen gästvänlig o synnerligen talför - en av de bästa värdar vi någonsin haft. Typen var oss alldeles ny o vi studerade honom flitigt. Joseph trodde sig märka att hans underlighet var pose. Faktiskt kunde inte en skådespelare rigga sig bättre till sjörövaretyp än denne. Rum skulle vi då få - "va de likt de"! Och klövjehäst? "Ja - de ble da rå me." Han visade oss kring i gården - i sommarstugan o i stora bygningen.

- - - Det blev regn - riktigt duktigt - vi gingo upp för dalsidan o betraktade de två stora gårdarna därnere - sågo regnet fara över det höga svarta - ändlösa Flatfjället framför oss o hörde dånet från dess kam ("minnen från alla gamla bränningar som gått där en gång" - mente Joseph) - Gingo ned o åto - o sutto sedan o språkade med Töllef o hans bror samt en svensk "gårdsman" (många svenskar synes bo här, en är bonde på Strindemoen vid Snaasenvand o två voro backsittare utmed vägen)

Vi visade teckningarna av hållristningarna av vilka de voro mycket intresserade. Brodern syntes var seminarielärd - tråkig fan. - Gingo så upp på vårt rum, med stora bäddar med väldiga fårskinnsfällar över o under, med påsydda röda o gröna, vävda "taepper", härliga.

23. VII

På morgonen kom moran med kaffe kl. 7. Hon var språksam o hon talte om "Daehta" o gården, vilka voro från 1300 l. 1500-talet. Efter en stund kom Töllef inbullrande o förkunnade att vi borde upp - vädret gott. Hans röda ansikte sken o rösten dånade av skratt - han skrattade jämt.

Efter frukosten då "ho mor" kom o visade oss en del gammalt, klövjades hästen efter avvägning av sakerna. Töllef visade sina gamla gårdspapper (av vilka dock inga äldre än början på 1700-talet). - - - Klövjehäst var en gammal beprövad mähr (24 år) vida känd för sin skicklighet i fjäll. Sakerna sattes i två stora "klövjemeisar" av vidjor - o så bar det iväg. Töllef var idag något mer civiliserat klädd. (Töllef o Sivert har bönderna på gården hetat i alla tider - 1624 ägdes den sålunda av en Sivert T-n (gammal handl. tryckt.) -

Uppför - genom myren o skogen - till Kjöblisäteren - som nu var i bruk. Ingen dock hemma (vi mötte dem sedan) - därinne intet märkvärdigt. På vägen lågo tätt, tätt med "fuglstokka" l. "langgiller" - jag tog med några gillerpinnar o lärde mig konstruktionen.

I en myr fastnade märren o föll i smörjan - hon låg nere till högt över buken. I en hast fingo vi lös sakerna o hästen upp - endast min kappa blev smutsig. Hästen fortsatte genast lugnt. Hon gick så fint o lätt - efter den största kraftansträngning - då hon t.ex. gått genom myrmark o sjunkit till knät för varje steg o ofta till länden - gick hon med samma sviktande mjuka gång vidare utan att ett spår av trötthet märktes. Hon kunde gå på stenar som en get o på stockar över myrar som en människa - kännande sig för.

Det var brant upp o det tog två timmar innan vi nådde passhöjden o kunde se in i Sverige (2 1/2 mil till gräns - 3-4 till fjäll) Vi badade där i en tjärn - snön låg runt på sidorna, härligt i den fruktansvärda hettan. En härlig utsikt åt norska sidan särskilt - åt Sverige låg det underliga, för oss intressanta Flatfjället o skymde utsikten långt bort. Det vågade sig o marken buktade i alla riktningar. Fjällvegetationen ensartad - men underlig - fjälllemlarna o riporna syntes bilda faunan - de förra ilska o skrikiga. Efter 3 1/2 timme rastade vi vid Gauna, där vi alla tre badade o sedan åto o drucko kaffe - Sedan vidare nerför fjällsluttningarna, där de höga Skjaekkerfjällen o Anjansfjäll framträdde allt högre o skarpare. Jag tog 3 fotograf. av karavanen.

Kl. 3.45 kommo vi till de sista norska gårdarna, Gundalen, där Töllef skulle vända. Vi blevo bjudna på mjölk o ackorderade till oss en man av granngårdens folk (nu svenskar, samma som äga svenska Gundalen, 1/2 mil. i öster. Han tog kappsäcken i en "bagmejs" o vi det andra. Efter c:a 1 timme voro vi vid svenska gränsen. I gården stannade "en Ole" o riggade om sig o åt - vi blevo bjudna på mjölk igen o så bar det ner till Torrön o båten. En vacker nybygd båt av kraftig typ. Sköt även god fart. Joseph o jag turade om att ro den över två mil långa vägen till Hoberg. Torrön en vidunderligt vacker sjö - med fjäll runt om - kvällen var även ståtligt vacker - vädret stilla.

Rodde vägen på 3 timmar 7 min. Kl. var nu 5 min. över 10. Jag gick genast upp för att söka träffa grosshandl. Luck som äger stället. Stilla o tyst överallt. Fick till sist se rättaren J. Åslund som kom ut av en stuga. Han fick mitt kort att gå in till Lucks måg som med sin fru nu voro de enda på gården. (Luck i Sthlm) Vi slog oss ner med bagaget på gården. Väntan blev för lång till sist o jag gick fram o frågade pigone som stod på förstubron. Fick då höra att vi inte kunde få rum i det stora huset - ej heller mat (sa pigan). Ilskna gingo vi till rättarn - fingo mjölk - knöto oss sedan i en lada nere vid stranden. Första gången vi använde våra sovgrejor. Dagens "parasang" varit god.

24. VII.

Väcktes av "en mågen hans Luck" som presenterade sig som ing. Hallencreutz o bjöd oss på frukost efter att bett om ursäkt för att ej kunnat ta emot oss igår. "Han var gäst själv o.s.v. Det fanns intet rum i ordning o.s.v. o.s.v. Vi voro barska - men Joseph bultade bevekande på mig - då frukosten kom på tal - vi nämnde att vi skulle gå genast - då stack han emellan med sin ångbåt, som naturligtvis stod till disposition - vi förklarade att vi endast tänkt dricka lite kaffe i strand - då stack han in med kött o annan varmmat. Till slut nickade vi ett nådigt bifall o vände oss för att sova - varpå mannen avsmög. Efter 1/2 timme stego vi upp o gingo ner i sjön o badade. Ingeniören uppenbarade sig igen o snart var isen bruten o våra hjärtan o magar rördes alltmer vid tanken på maten o vår blivande värds älskvärdhet gävo oss allt större o mer stegrade kulinariska sensationer. Han förde oss upp på ett rum (så gott som i ordning) i en tillbyggnad (som står alldeles obegagnad) där fick jag varmt vatten o blev av med mitt 5 dag. gamla skägg. Sedan kom frukosten - ja unga frun kom emellan. Gröt - kött m.m. honung - yam.

Sedan togo vi fram kartorna o beslöto oss för att ta till Kolåsen o att jag så for till närmaste telefonstation o skaffade kosing. Vi hade eljest haft en tanke att ta över Sörli o Nordli till Gäddede o lyfta den där väntande mannen. Ingeniören erbjöd sig flera gånger att försträcka guldet - men det avböjdes. Huset besågs o passieren fortgick till 1/2 1 - då lunch serverades, en allvarsam måltid med mycken mat o té. Tidningar slukades sedan i massor - vi skrevo våra namn i en "liggare" (mammans namnbok) m.m.

Kl. 1/2 2 foro vi i den lilla snabba ångbåten till Nordbyn. Ingeniören hjälpte oss fortfar. att bära sakerna o där skiljdes vi i all vänskap - sedan han ännu en gång bett om ursäkt för natten. Våra tyngsta saker ställde vi här för att få sända efter oss i kväll (folket var borta på slåttan). Togo ryggsäckarna o tågade uppför Germundhöjden. Svettigt till en början. - Efter två timmar i Kolåsen efter att ha stannat mycket o njutit av utsikter m.m. Särskilt är utsikten över Kolåsen - uppe från skogsåskanten. - Här är paradiset. Den vackraste trakt vi hittills varit på. Luften stilla också o varm - man fick en så ljuvlig känsla av sommaren. Nyslaget gräs - och oslagna ängar gävo en underbar lukt. Vi tågade förbi de tre övergivna hotellen här (övergivna av en orsak, som inte Gud fader vet) o ner till C. Isaksson - där vi fingo kvartér. Fingo mjölk av hans trevliga dotter o gingo så o hämtade brev - endast åt Joseph i övre gården. Joseph fick äntligen sitt brev. Gingo därpå upp i utsiktstornet - o sen till kyrkan - rodde ut på en holme i Äcklingen. På hemvägen skaldade vi väldigt o många sköna strofer blevo födda - dödfödda. Åto kväll - - o satte oss att skriva med den underbara utsikten framför oss. Fullmåne kom upp. Jag skrev till Dag. Nyh. (hällristn.) o till Mac samt 3 dag. dagbok.

Kl. 12 kom sakerna från nordbyn på en kälke efter häst. Karlen begärde 4 kr. (det fick han av "grosshandl.") han fick tre. Slutade skriva detta kl. 1.

25. VII

Sovo länge - voro rätt trötta på morgonen. Omedelbart efter frukost o efter brevskrivning avtågade vi till posten i Beljom Gingo över sjön o näset till Jufveln - där vi togo en båt. På halva vägen till Kallsedet badade vi på en udde. Härligt o varmt. En man kom roende som bl.a. visade oss en genväg till Beljom. Vi rodde efter anvisning snett över sjön o togo kurs i SO. Vägen svår att gå. Den försvann oftast. Vi togo syftning o gingo rakt. Halvvägs hittade vi den o kommo så till Beljom. Rodde över viken till posten. Intet brev där. Vi skrevo några brev där o drucko mjölk. Vägen hit hade tagit 3 1/2 timme. Hemvägen (efter att ha varit inne hos gården V. om viken - hos - Pålsson o ätit smörgås o mjölk o en härlig gammelost) tog endast 2 timm. o 20 min. Även denna gång måste vi släppa vägen o gingo efter syftning - kommo ner precis vid båten. Sjön låg fortfarande som en spegel - vi njöto så gott vi kunde under hård rodd. Hemma kl. 9. Äcklingen med fjällen i V. var som en dröm att se. Himmelen var gul o fjälltopparna violetta.

- Av någon underlig slöhet glömde man att ge oss mat o då vi märkte att dröjde för länge var det för sent att säga till - alla sovo.

Läste Hallencreutz' tidningar som vi tagit med oss. Någon gäst som vi lovat dem kunde vi däremot ej få - men beställde till söndagen. - Ett sakta regn - som snart gick över.

26. VII

På morgonen packning o stuvning av alla nödvändiga grejor. Växlade plåtar samt skaffade bröd, potatis m.m. hos bondens. Ryggsäckarna blevo runda o stinna o med filt o sovsäck blev det en aktningssvärd mansbörd. Avtågade 1/2 12 med "Kaggrummet" som mål. Lämnade Hobergsposten i övre gården o fingo en pojke att ro oss över till näset. Han övertalades sedan att ro så långt det gick ända långt upp i Rutsälven. Därifrån gingo vi utmed den lilla vackra älven ett stycke tills vi kommo till Storvallens fäbod. Det började regna just då o åska o på en liten stund var allt jämngrått. Dagsregn. Vi måste stanna här o vi började laga middag - jag tog regnrocken på o skaffade ett spö o gick nedanför älvens forsar o metade. Jag fick härliga reminiscenser från Daven i den stora fäboden med sin rymliga lave o jordgolv. Den gamla stämningen kom över mig o jag skrek på Årre. - - I älven fick jag på en liten stund 4 fiskar (harrar?) rätt små - sedan började det regna för hårt. Långa blixtar kommo dråsande från himmelen o jag njöt av att bli våt. När jag kom hem hade Joseph kokat vatten o dukat o snart hade vi kaffe o färsk glödstekt fisk med kall potatis som vi lånade jämte ost ur fäbodens förråder. Här syntes även att en målare höll till - 4-5 skisser i olja o pastell stodo i en bod. Förmodligen var det de två prissar vi sågo idag i Kolåsen o som vi frågade om vägen eftersom de just kommit därifrån idag. Klädspersedlar m.m. lågo här o var. Målaren syntes heta Aug. Berg. Jag fick underliga förnimmelser vid lukten av den fuktiga oljefärgen - jag mindes återigen Solölivet o alla pojkar o började svärma att bli målare - jag gick o luktade på dukarna. -

Efter middag gjorde vi en planritning av hela fäboden - som även fotograferades. Snart blev det kväll igen o vädret syntes bättra sig. - Jag gick o metade igen - fick 1 fisk av samma slag - forsen hade stigit oerhört av regnet o skummade nu vit där jag stått på middagen. Gick snart tillbaks - o supé avåts - ägg o té - något lästes i Söderbergs "Förvillelser" som "bupigan" I. målaren lämnat efter sig. Jag skrev dagbok o myggen svärmade infernaliskt. Myggnäten togos fram o skyddade något. Vädret drar åter ihop sig. Lågo länge vakna och lyssnade på skogsljuden.

27. VII

kl. 1/2 4 rusade Joseph upp o gjorde eld - men knöt sig hastigt igen då han fick veta tiden. Vid 8-draget kommo slätterfolk - 2 pojkar o 1 flicka o väckte oss. Språkade med dem o bjöd dem på kaffe. Fick deras ost som vi använde en bit av igår samt fingo en del upplysningar om fäboden - namn m.m. Forsen nere i älven hette Storvallsforsen. Först när slättan var slut togs kreaturen hit upp för 5-6 veckor - alltså ej förrän i Aug. Tavlorna beundrades m.m. o så bröto slättarna upp. Vi packade in o bröto upp kl. 10.15 o följde stigen upp till en liten timmerstuga med öppet rökfång - vilket ritades.

Stugan trevlig av obarkat timmer o stor lave. Eldstad mitt på golvet av låga flata stenar i golvet - mitt för dörren. Efter 20 minuter tågade vi vidare västerut o började så den långa vandringen över de oerhörda myrarna. Åtskilliga timmer vandrade vi ännu i mark där myrslåtta bedrevs - en o annan rundad bikupsform. stack på stång syntes eller tom stång - men så upphörde även dessa. De två första mogna hjortronen för året hittades - men många omogna åtos dessutom. Vädret mulet - med något regn - dock ej så mycket som på morgonen. Fjällen fria från dimma i alla fall. Skogen smalnade till ett smalt band mellan myren o den branta fjällsidan - älven rann lugn o stilla här som en å. Myren sade tjafs - tjafs men det bar endast omärkligt uppåt o var icke tungt. Joseph var nere till knät ett tag. Vid Stora älvkröken rastades i 5 minuter - där har varit ett jordskred på fjällbranten i norr - syntes nu som en stor skidbacke. Efter en stund togo vi därpå uppåt skogskanten då myren blev för svår o här blevo vi först varse vad med fågel som fanns, ripor med sina ungar o sina kraxande läten, bäckasiner m.m. Vi började även varsna spår - stora trampade stigar - breda som gator - vilket vi antogo vara efter renar - vilket det var också. Kl. 1 intogo vi middag under ett sakta regn - som snart gick över - åto ägg o té. En ypperlig matsal i övre kanten av skogen i lä av ett väldigt flyttblock med en snöbäck bredvid - rätt över oss den höga obeväxta bruna fjällsidan. Efter 1 timme fortsattes marschen. Vi sågo nu norska fjäll. Stego allt högre o högre o hade bakom oss hela dalen med Kolåsens by o sjön längst borta. Renspåren blevo allt tätare o tätare o till sist (vid 3-tiden) fingo vi se deras fållor långt nere i dalen o straxt invid deras kåtor. Hundskall o renarnas läten började också höras - men vi trodde dem vara uppe på fjället o stego alltjämt - till dess vi fingo se att hela den ena fållan myllrade av renar o folk rörde sig ibland dem. Vi skyndade då ner o blevo vänligt mottagna. Mjölkingen pågick som bäst - samt märkning av kalvar. "Tömmen" (lasson) var flitigt i bruk o renhjorden drev runt - runt - medan lapparna sprungo igenom o sökte sina offer. Kvinnorna stodo på sidan invid sina vaggor o skyndade då o då in o mjölkade - när en "simla" var fångad. Där var 4 karlar o 2 unga kvinnor o 2 barn i vaggor. Vi träffade o talade med ett par yngre karlar o till sist även den gamle hövdingen Jacob Andersson. Vi fingo stanna där o de voro välvilliga. Vi bådo försiktigtvis endast att få stanna över natten. Fotograferade renarna inne i kí'tin' samt följde så hövdingens dotter o hennes man (fr. Oviken), som voro nygifta o bodde i en ny torvkåta. Båda barnen Karin (Kai-Kai) o Brita voro deras. Fingo där kaffe med renmjölk i. Barnen framlockades ur vaggorna o snart kom kusinen Jöns in o språkade. Politiken kom fram o de voro mycket intresserade av renbetesfrågan vilken de dock insågo att den icke skulle förändra mycket för dem. De hade på norska sidan en mycket välvillig norsk disponent att göra med (brugsdisp. - gruvor egendomar...) som bodde på Vaerdalsören o hette Jenssen. Landshöfd. Bergström hade de reda på o litade på. - Här var för övrigt stor kultur - klädsättet uppblandat hos den unga hustrun och barnen - - - Gingo ut på backen o då kom även hövdingen till o var språksam. En underlig intressant vildmanstyp som nog hade mycket på hjärtat - men kanske blir svår att pumpa. Vi lyckades på ett fint sätt få tillåtelse att stanna genom att intressera oss för renarnas infångande o att få vara med - - Lånade ett metspö o försökte meta i älven - ut. resultat. Gingo så upp o åto kväll o språkade. - Ingen renost el. mjölk fingo vi - men deras kams smakade vi på o åto vår enkla egna kost bröd o potatis. Jag tror att de trodde att vi ej ville äta deras mat - men de blevo mycket ivriga att bjuda oss då vi bådo att få. Vi bjödo på té o de hade tésil. - Till slut bäddning - vi fingo en väldig ren fäll under oss o sovo snart gott - Den lilla flickan (Kai) sjöng länge sin vaggvisa l. vad det var. Vololololol aff aff - vololololol - aff - aff.

28. VII

Vid sjutiden var hustrun upp o kokade kaffe åt oss. Stego så upp o gingo ned i älven o badade. Kallt o friskt. Regnigt. Dimman hängde väldig o ullig på fjällsidorna o svepte om topparna. Gingo så upp o åto frukost. Kams o mjuka kakor av rågsikt - bakade igår. - Glödstekta prållor o kaffe. Gubben Jakob var ute till ett av sina gömställen efter torkat renkött.

Vår värd talade om gravar i Oviksfjällen o vid Juveln. Jag visade våra teckningar av hållristningar. Jag skrev dagbok o vi talade om lappförhållanden - utbredningen åt Norge m.m. - Vid

2-tiden gingo vi ut att röra på oss o gingo uppåt fjällkanten - vände snart - otäckt väder o voro glada att komma under tak. Fingo där kaffe o blodplättar (pannulaipi) med smör på. Gott. - Förfärdigas av upplöst torkat renblod - kan även göras av färskt blod. Sutto sedan inne sedan vi hängt upp våra "barkok" till torkning. Språkade om allt möjligt förstås. (Jag ritade kåtan i två sektioner på f.m.) Språkade om Disp. H (?) Jenssen igen. Hela övre Vaerdalen står under honom fr. riksröset närm. norr om Burvattnet nästan ända till Merakerdalen. Bönderna äro arrendatorer. Han skickade på begäran i vintras en skriftlig tillåtelse till Jakob Andersson att få driva bete in på hans område - o då arrendatorerna någon gång klaga - medlar han genast.

- En massa saker fingo vi se på - skedar, skurna av vår värd o för många år sedan (1873) åt hans svärmor - med vackra ornament (sig sag m.f.) samt renkronor inristade m.m. saker. Helmer lekte med Kai som var en lyckligt funnen föreningslänk för att få samtal igång. Jag djävulusiskt hungrig mest hela dagen - något bättre dock efter blodplättarna. Det började bli kallt i kåtan o elden slocknade av - till slut gjordes dock en "glimrende" brasa - vilken vi njöto med välbehag. Den endast 3 met. breda kåtan gjorde en leder Helmer - men i värmen kunde man ju sträcka sig utan att behöva frysa i draghålen nere vid marken.

På kvällen var jag ute o spådde vackert till natten, som det också blev. Jag ritade kåtan i plan. Till kvällen kaffe o blodkams som vi åto friskt av - med smör till Så småningom slocknade vi av o knöto oss - Det började klarna där uppe i rökfånget - en svag rök steg upp från en väldig glödande, sur björkstock. Vi lågo en stund o språkade o lärde oss lapska ord. Ordet för svenskar (o norrmän) kunde vi få ur dem - de voro synbart (rätt. sagt hörbart) försiktiga. Det måtte vara ett skällsord.

29. VII

På morgonen kaffe förstås. Klart på morgonen till 7-8 men så småningom åter mulet o regn o då vi klevo ner till älven att bada o tvätta oss var det olustigt, men vädret dock ej så svårt som igår - fastän tjocka moln lågo runt de högsta fjällkanterna. Vi beslöto att ge oss av - då vi fingo höra att renarna förmodligen drivit iväg så långt att det var högst osäkert att få tag i dem. Joseph kammade efter anvisning "suini" (starr till skohö) o frukost avåts - färskt gräddade rågsiktsskakor (ugn: en flat håll i härden) samt vanlig kams o kaffe. Sedan försvann Torkel uppåt fjället västerut. Anders o Lars skulle även ut (Jöns - den fjädre unga karlen - var i Strådalen) men de slöade till allt efter som det mulnade o gingo fram o tillbaks mellan kåtorna fullt rustade med snörda regnrockar o kikare (bägge slagen dock mycket primitiva). De kommo ej iväg så länge vi voro där (till kl. 5) ut. Torkel fick springa ensam på sin kant med en hund - medan stammen för övrigt var hemma med fem hundar. Förhållandet är förmodligen typiskt för lapparnas dåliga renskötsel. Vi gingo upp till kiti'n som fotograferades o mättes - trots det dåliga vädret. Gingo sedan ned o lärde oss all deras bandvävnadsteknik o köpte band m.m. Fotograferade hövdingen, Sigrid o Anders - vardera i två ställningar (i täml. bra väder) samt lyckades efter ej allt för stor svårighet få ta några mätningar på Sigrid o lilla Kai. Anders som varit ytterst orolig under fotograferingen nekade absolut att låta mäta sig. Likaså Brita - system. Systrarna voro mycket ivriga att visa sin flättningskonst däremot, samt lärde oss många ord i samband därmed. - På f.m. hade vi gjort ett besök inne hos gamlingen, som mest språkade om de onda tiderna i slutet av 80-talet då norrmännen voro "tjyvar" o sköto deras renar i massor. De värsta tjuvarna bodde i Stenkjaer sade gubben - nämligen amtets tjänstemän som tilläto skjutandet. - Ingen hade någonsin hört om de "lämningar i trakten av Anjeskutan" varom prof. Wiklund talat. Därför beslöto vi att inhibera den lockande turen till Strådalen o bege oss hem över till Kolåsen direkt. - På middagen kom Brita Larsdotter, karingen, hem från Strådalen - o jag besökte den underliga människan. En väldigt intressant typ (dödskalle) med mycket inombords. Talade om mycket som hon hade i deras häbbre i Strådalen - som hon hade lust att sälja - men som hon lovade att hålla på till nästa år. Jag köpte en kam (till skohöberedning) av henne. - Sigrid visade sitt ärvda smycke = silver för oss o bad att få det taxerat. Jag sade 30 kr. - men bad henne ej sälja det. - Hon visade dessutom en del klädesplagg m.m. Dagen gick fort o vi tyckte den var väl använd - vi fingo nämligen den ena upplysningen efter den andra. Jag lovade att komma igen o köpa allting

av dem i klädväg m.m. Några "barkok" hade de ej nu att sälja - utom ett par gamla bortkastade - men de voro illa lappade o pliggade - vilket var dåligt för att visa typen. För övrigt hade de nu mycket litet hos sig att sälja. Lovade att om de fingo veta mitt besök i tid - taga till sig en hel del. Adressen är Skjäckarfjäll, Skalstugan. - Under allt annat arbete hade vi packat ihop våra saker o bröto så upp kl. 5 med en del av Sigrids färska kakor som matsäck. Hon ville först ej hava något för att vi varit där - men tog då jag bjöd henne. -

Marschen togs med rask takt raka vägen o redan 1/2 7 voro vi vid stora jordskredet, där det skulle växa så bra "stari" ("suini") till skohö (också suini) - Där hittade vi straxt i V. invid en bäck en ny timmerstuga ett stycke upp i skogen. Den var av den pyramidala formen med låga väggar under. Stannade o tittade på den i 5 minuter o fortsatte sedan, tuggande på smörgås. Vägen gick fort o snart voro vi nära Storvallens fäbod - där dock en hjortronmosse lockade oss upp i skogen ett stycke på sidan. Mycket ripor o härliga hjortron. Kl. 8 voro vi på vallen o funno där de två målarna, som nyss kommit - Snart kommo även våra slåttare - o vi övergåvo tanken på att ligga där på natten (för att få skriva våra anteckningar). Vi åto våra sedan 3 dagar sparda tre ägg o smörgåsarna samt tågade efter en stund. Fingo av slåttarna låna deras okstock. Färden nerför älven vacker - med lugnt vatten o fjällen speglade i detta med snö bland speglingarna av vide o björk. - Vi brydde oss ej om att ro till näset o lämna igen båten på kvällen - ty kl. var för mycket o vi ville försöka få mat. En hastigt uppflammande aftonrodnad glödde bakom Dösvalen o med speglingen i sjön var det hypnotiserande vackert. Vi skyndade hem o sluppo in - o funno mat på bordet samt brev - jag från Astrid. Våning har vi nu fått genom Lisa. Snart kom Isaksson ut i skjortan o därpå hans amerikanska dotter - kvinligt välklädd o vi undfingo mjölk o annan föda. Sedan så småningom infann sig den s.k. "knytmånen". - Vi kröpo ner i vår tvåmansäng - Joseph som vanligt mycket blyg över att behöva ligga bredvid en karl - gjorde sig smal - o var ängslig.

30. VII

Efter löfte kom dottern in med kaffe o en myckenhet kakor till oss på sängen. Kl. 8. - Sedan påklädning o rakning - då det vilt växande skägget fick falla. Sedan bekantade vi oss med en tredje gäst i gården, en turistande skåning från Malmö - Kristensson, som vi vid frukosten kommo att häpna över vår aptit. Han gav sig av åt fjälls - o vi packade. Därpå foro vi över till näset med båten o betalade gubben som skulle ro den tillbaks. Gingo uppåt näset ett stycke o sågo på en höjd som på avstånd liknade en hög. Det var endast en naturbildning.

Sedan vi betalat hos Isaksson o besett kyrkan - med sitt inrede från Alsens gamla kyrka (predikstol 1656 - lik den i Handöl, korskrank 1754 ? m.m.) lånade vi båt o togo dottern att ro den tillbaks samt skjutsade över sjön. Togo en kärra där o drogo grejorna till Äcklingsedet o badade där ett ljuvligt bad våra svettiga kroppar. Inväntade den lilla ångbåten "Jufveln" i en timme. Foro därpå med den till Ytteräng. Inga förfriskningar ombord - men skepparen "bjöd" på pilsner. - I Ytteräng blevo vi ytterst vänligt mottagna av ägaren Kristian Olsson, en stor o ljus jämtlandstyp - säker o lugn, sådan man kan vara då man sitter på en gård på 10000 tunnland. Kaffe o konjak samt samspråk. Satte oss sedan våra saker blivit frambärda på vårt rum o arbetade. Rätt ut utsikt av Juveln med Suljätten o framför allt Åreskutan i väldiga silhouetter däröver. - Sedan kvällsmat - nubben o varmt käk - endast K.O. o vi båda - med en dotter - som det tycktes - som passade upp. Allt fint - elegant - tyst. K.O. en värd sådan vi ej haft det sedan Näsåker. Flickan syntes gott kunna tävla med Agnes tyckte Joseph nästan. - En halftimmes passiar vid cigarren på verandan o sedan åter upp till arbetet. Satt o skref till framemot kl. 2.

31. VII

Purrades kl. 8. Efter en härlig frukost med biffstek o pilsner - riggade vi oss till arbetet samt växlade plåtar m.m. Vid 11-tiden kommo vi iväg - Herr Olsson följde oss ner till sjön där vi fingo låna en liten snipa. Han talade om ett ställe Lappforsen i Långsån där två lapplik skola ligga som man för

varje år får gräva ner igen. Rävorna gräva fram dem oupphörligt. - Rodde på c:a 1 1/2 timme till Bjelknäset - åto där smörgås o kokade chokolad. Grävde ett av rösen samt använde resten av dagen till kartläggning o avvägning. Åto åter en bit samt strövade uppåt näset ett stycke. Besökte holmen straxt i V. o även den i SV. för att fotografera näset därifrån - men vädret olämpligt. Det började regna (ett par gånger förut under dagen också regn o stark blåst) o för en strykande medvind åkte vi hemåt.

Efter tvättning o omklädning fingo vi en ljuvlig supé - som trots all sin rikedom ej förmådde mätta mig. o det varma käket - samt gröt o mjölk voro dock härliga. Stodo o språkade en stund med K.O. på verandan om vägarna österut - samt gick så upp. Jag åt till Josephs häpnad o nästan förskräckelse upp allt vad vi hade kvar av matsäcken. Skrev därpå - o arbetade till fram emot kl. 1.

K.O. talade om lapparna idag o nämnde att Sigrid kallades "grevinnan" alltsedan en greve Hamilton varit kär (?) i henne o legat flera veckor bland lapparna - då de en vinter voro i Åretrakten. Hon hade själv börjat kalla sig "grevinnan". Hon lär ha varit mycket ute.

1 aug.

Regn o ett förb. väder. Tänkte dock ge oss iväg men insågo snart att allt arbete var lönlöst. Vid frukosten talade vår värd om ett hyggligt lappnybygge vid nedre Mjölksjön - där förståndiga lappar skulle bo - som vi nog skulle ha nytta av. (Per Pålsson o - - Pålsson) Vi resonerade för övrigt om färdvägarna m.m. Sösjöläpparna skulle ha varit de bästa lapparna o skött sina renar bäst men de måste sluta med näringen, då mossan tog slut. Dessa lappar bo nu vid Mjölksjön - några ha flyttat söderöver till Oviken (enligt Torkel Persson i Skjackerfjäll ända till Idre) K.O. trodde dock att några av Mjölksjöläpparna ännu ägde något ren - men att dessa följt med den stora flocken åt söder. Trodde även att renskötseln i Sösjöfjällen möjligen skulle tagas upp igen - enär mossan nu växt till sig. Jensmessholmens lappar lära vara av sämre sort - livnärande sig på mera lättvindigt sätt - tiggeri t.ex.

Efter frukost gingo vi utåt vägen till Överäng - men då vädret fortfarande var det sämsta vände vi snart ur slasket. Jag skrev sedan brev - till Ambros. Ceder o Nordenskiöld. Satte upp kartor o beskådade våra vägar. - Vid middagen ärter o pannkaka vilket vi fingo för första gången under resan o smakade ljuvligt. K.O. talade om hur lätt tjuvskytte på älg kan bedrivas av "lappan". De behöva aldrig frukta för att man skall spåra dem - de driva nämligen renhjorden över spåret. Eljest lära de ej vara jägare, annat än undantagsvis. "De äro för lata". Fick låna den stora Jämtlandskartan o gingo upp på rummet. Genom sammanställning med mina kartor lyckades jag utfundera tre vägar för oss - att taga i händelse av behov.

På morgonen hade gränssidaren som är stationerad här fått fullmakt av oss att på posten i Beljom hämta pengar - o han kom igen vid 5-tiden med detta (150 kr.) samt brev. bl.a. från Astrid.

På f.m. talade K.O. mycket om Jämtlandsförhållanden. Över Melen o Ytteräng gick förr handelsvägen för trakterna norrut och österut åt Offerdal m.m. o stora handelsförbindelser funnos med Tröndelagen. Han var själv ännu mycket hemma där o kände åtskilligt med folk o.s.v. Förr (för ej många år sedan) användes också mycket norskt arbetsfolk här - "över hälften" av arbetsfolket vid slåttan voro norskar. Förhållandet synes nu delvis vara omvänt - ingen norsk är nu här. Detta beroende på den starka norska emigrationen. - Utmed älven här finnas många älgpropar - nu mycket igenväxta. De ligga längs älven på denna sidan. Över dem lades störor o i dem stodo "spjut" - det vanliga sättet. Ingen fanns nu kvar med några lämningar av trä i.

Efter kvällsmaten fingo vi låna Sv. Dagbl. (de sista) Det var länge sedan jag tog kulturduvan i hand. - (Vid kvällsmaten talade vi mest om "norskan" o 1905 vilket är ett ständigt outtömligt ämne. K.O. talade om hur nu i dagarna general Warberg i Sthlm rest uppåt Melen o skall över fjället - Rutsdalen (?) till Kolåsen o så österut. - Han hämtade sedan sin son för att visa på vår karta var Kjellmark grävt på Bjelknäset - Sedan blev pojken - en 20-åring sittande o språkade om allt möjligt. "Grevinnan" Sigrid hade haft sin historia ej med en Hamilton ut. med Erik von Rosen o de hade kommit tillsammans i en hyrd kammare i västra Kjoland. Ett ovanligt oförblommerat sätt att gå till

väga. - Han talade vidare om att här anses det som stor skam att ligga tillsammans med en lappflicka även om det endast skulle vara vanligt "sänglaga" o att namnet "halvlapp" var en stor förolämpning. Norrut åt Hotagen där "gifter di sig huller om buller". Han hade många upplysningar av vikt o var mycket vaken. Han hade varit med Kjellmarck till Hästskotjärn o på Bjelknäset m.fl. ställen. Vidare hade han reda på gamla saker o var intresserad för att få dem till Nord. Museet. Visade också en del gamla saker nere i rummen, bl.a. ett porslinsbord av norsk ? tillverkning, (1700-tal), som farfadern varit bjuden 400 för. Han drog dessutom åtskilliga vilda historier om skogshuggarelivet under avverkningstiden i Kolåsen, då folket samlades till lappmässorna för att ha roligt o skämta med lapparna.

Det var endast en del år sedan - o han hade varit med då det ruskiga mordet skedde där 1901? då en vildsint helsinge blev stucken av en Kolåspojke. Denne fick endast två år - "det var ju en helsinge". - Kanske här ligger en av förklaringarna att hotellen äro stängda - det lösa folket trängde sig in även i dessa. Mordet skedde året innan de stängdes. - Han lovade att purra i morgon så att vi få se på en del gamla papper m.m.

Idag har jag skrivit till Astrid - till fadren o modren. Nu läser jag kulturlövet. Kl. är över 12.

2. VIII

7.20 inkom unga Olof Cristiansson med dokumentlådan. Han måste bort. Läste dem på sängen. Intet äldre än 1740. Den älsta gårdshandlingen från 1753. Regn även idag - men ser bättre ut. Efter frukost packning. Vi inpackade även en låda till gumman Saxberg, med mina anteckningar, dagbok m.m. samt lappbanden o Josephs böcker. - Därpå kom ynglingen hem igen o vi gingo o tittade på elggroparna som skulle finnas invid gården o Ängströmmen. Regnet började tilltaga. Vi funno en i en sänka mellan två höjningar av åsen SV om gården något V. om passhöjden o c:a 25 met. över älven. Den var 3-4 met. vid upptill o c:a 1 1/3 met. djup. Dyliga gropar skola finnas många utmed älven både uppåt o nedåt, alla på ungefär samma nivå. - I Olden (vid Rödjtjärn) skall bo en gammal björnjägare Anders Gerdin - vilken vi skulle besöka. Han ägde nog gamla jaktredskap, såsom björnhandskar m.m. - På Äng finnas några björnsput. - Gamla saker uppköpas här i massa av kreaturshandlare o allt möjligt sådant folk. Enligt Kristians uppgift har dock Nord. Mus. tjänstemän rest här flera gånger, men för länge sedan. Hemma bjöds på kaffe o konjak o så skulle vi ge oss av - men så tog regnet till så ilsket att vi ej kunde tänka på att frakta ut sakerna. Vi väntade o väntade - men regnet höll sig likadant till middagen. Vi läste tidningar o de gamla papperen. I dessa sista hittades bl.a. ett papper där två åboar i Äng år 1790 instämde två bönder i Konäs för att ha skadat två "bäverhus", som stodo i Grimsådalen. Dessa senare försvarade sig med att de endast gjort ett hål o tittat in o att husen stode på deras mark. - Enligt Olof K:ns mening torde något finnas kvar av dessa bäverhus. - Han nämnde även att en gubbe på morgonen sagt honom att det skulle finnas ett röse vid Juvelbottnen - som Torkel i Kaggrummet sagt oss. - I Olovs rum hängde Gunnars "skidlöpare" på väggen - en angenäm överaskning.

- Middagen var delikat med nyfiskad öring o rör o nubben - pilsner o efterrätt - sist kaffe. Kristian, som fortfarande spisade ensam med oss o lät sina söta döttrar stanna o tysta passa upp (en utmärkt o välgående disciplin) talade åter om samfärdseln o handeln här. Här var i hans fars tid handel (även minut-) framför allt för hela övre Offerdal. Det fanns endast en enda handlande i hela Hotagen o han köpte sina varor i Äng. Innan vägen över Melen öppnades - gick handelsvägen här förbi för hela mellersta Norrland upp över Tonön till Holdern o en gård Bjäle?? därifrån 1 mil till Saem i Snaasen eller också till Namsos. Enda från Helsingland kommo stora foror (det var alltid på vintern) - ända till 40-50 hästar i sällskap. Vad som utfördes var framför allt svenskt gråkläde samt fågel, liar m.m. Även Hoffmans droppar o Dr Hals droppar - båda luktande starkt "i veckor efteråt". Stora foror kommo med sådant o såldes runt i gårdarna i Norge. Hit infördes fisk m.m. Tyger fördes in i Namdalen o syddes där till dräkter, vilka fördes upp till Nordland o Lofoten. Angående droppar så talade han om en dalkarl han haft vid byggandet av sitt nya hus. Denne söp sig dille på Lyptol, som han införskrev per post. - Kristian fick se våra "langgiller"stickor o sade att alldeles lika

användes här förr - kallades "föglstokkar". Kommo in på lapparna o norrmannen Jenssen - vilken han förklar. identisk med bolaget själv som heter Jensen o Syner. Han trodde icke på den skriftliga tillåtelsen. - För 60 år sedan köptes Ytterängs andra gård av K:s far för 1000 riksd. - Inne i Juvelbotten bytte en man kallad bjungare min ? bort det som nu bildar Kälen m.m. för en bössa. Det är nu värt snart sagt millioner.

Efter kaffet avtågade vi genast - i fortfarande hållregn. Foro med båten till Bjelknäset där jag var i land o letade min lilla pipa som kommit bort - men förgäves. Vidare till Bergsjö-ede. Ett mindre ställe med mycket folk på. Görän Göranson kom hem strax efter o vi stannade där över natten samt rådslogo med honom om fortsättningen. En äldre klok man. Först trivdes vi ej riktigt här, vi hade nämligen väntat en mycket stor gård - men snart voro vi inne i vildmarkstrevnaden. Vi lagade våra ryggsäckar - dragskohålen. Samt åto kväll - öring igen - gott. Jag skrev en hel del o sist kojade. Joseph svärmar för flickan i huset - "das junge Mädchen habe ich gern" sade han då han kröp till sängs.

3. VIII

Något kallt på morgonen - för tunna filter o dragigt. - Vädret högst ostadigt med regn då o då. Dock hopp om bättre. Efter frukost avtågade vi genast - togo båten o rodde i strykande medvind ned längs sjön - svängde in på Juvelbotten - den lilla smala vackra sjön med sina bukter o fladar som hemma precis. Rodde förbi gården "Bottnen" till stället där älven flöt ut. Lade till söder om den (i st. f. norr) så att vi fingo vada över - funno ej stigen utan följde ån - i dess krökningar o vackra små fall till Bottentjärn - där vi funno Görans lilla lätta o nätta snipa. Rodde över tjärn i starkt regn till "ejdet" söder om bäckens utfall. Drogo båten över här (c. 125 met.) - rätt besvärligt - samt kommo upp i den underbart vackra Hästskotjärn med skogiga hemlandsstränder. Rodde c:a 10 min. o voro framme vid målningarna. Arbetade några timmar - kokade sedan chokolad o åto av medhavd matsäck. Vädret fortfarande ostadigt - men i det hela bra. - Höllo på till c:a kl. 6. Det värsta var att rita de östligaste målningarna. Vi fingo släpa fram stockar att resa upp - men det dugde ej - utan de mättes dels från Josephs axlar - dels med tumstocken fastbunden på en åra i olika ställningar.

Rodde sist över till holmen i västra ändan där vi grävde här och var för att möjligen finna boplatzlämningar. Rodde därpå till "ejdet" - varifrån fotograferades. Sedan båten dragits över - denna gång bättre - måste vi tillbaka ännu en gång för att kasta en sista blick på tjärnen. Dagrarna föllo så vackra nu också - sommaraftonvarma med lugnvatten här på läsidan. Hemlängtan kom nog över oss båda - om också ingen nämnde hur djupt. Rodde så över Bottentjärn. Framme vid landningsstället kom åter denna lugna känsla av skogen o sommaren på mig. Jag satt o försökte fästa den - men det gick ej. Man måste vara "hemma" för att göra det. - Gingo nu stigen till Juvelbottnen - vadade över älven - o rodde längs sjön till början av Juveln - där vi stego i land o sågo efter Torkel Perssons röse - vilket vi tittat efter förut här o där från båten endast. Funno intet - men ett stycke uppåt Juveln på norra stranden sågo vi på en klippa ett vitt kummel (litet) med en stång i - tydligen ett triangelmärke. Möjligen är det detta han menar.

På Juveln blåste fortfarande friskt o gick något sjö. Vi hade en kraftig o vacker rodd hem. Hemma kl. 8. Solnedgången vacker - lovar gott tills i morgon. Joseph tyckte att han hade en flicka på aktertoften i solglöden. Hemma fingo vi ett bastant o härligt mål mat - samt arbetade med anteckn. till 10-11-tiden. Joseph kojade tidigt - länge dock störd o pinad av ett handklavér i rummet bredvid - med sprittande melodier. Das junge Mädchen kom in med vatten o ökade ännu mer Josephs kval. - Märät Göransson (Görans syster) i Hierpen väver vackra täcken (7-12 kr).

4. VIII

Tidigt på morgonen väcktes jag av de unga timmermännen - som bygde stall på gården - o sönerna o flickan - vilka tämligen högljutt törnade till kojs. De hade varit åt Grimsåvallen o dansat med "bupigan" - Genom detta blevo vi ej väckta i tid - frukosten också sen - men det gjorde ej så

mycket då den båt som låg i Bergsjön igår lånats österöver o ej skulle vara tillbaka förrän på f.m. Gingo ner o badade för sista gången i Juveln - något kallt. Vädret på morgonen grått men klarnade omsider. Efter en bastant frukost o packningen tågade vi med gubben som bärare upp till Bergsjön - c:a 1/2 timmes vandring. En av hans söner kom efter för att ro oss vidare. Gubben nämnde att handelsvägen förr gick ej denna väg - utan utmed Juvelbotten o.s.v. till Kälen o så till Olden. -

Rodde så ut på sjön. Gjorde en påhälsning på Lappholmen den västligaste holmen - på vilken lapparna förr hade läger vintertiden. En liten ståtlig holme, bygd av sand o grus med en hög ås på vilken en kåta stått sade pojken. Där syntes nu intet - men på en lägre ås åt norr funno vi spår av kåta. En stor rundel syntes täml. fri från växtlighet o i mitten lågo sotade stenar o något kol därunder. Grävde ej.

Rodde så genom den lugna vackra sjön med de höga Oldfjällen (snölösa) framför oss - rodde in i Bergsjöån o följde den ett par - tre km. Den förenar sig med Långsån o flöt lugnt o vackert med klart rent fjällvatten. Mycket fågel syntes - särskilt var där ett slags små änder, som pojken nämnde "Stomnänder" l. "gulöga" mörka med vit strupe o svart nacke - vitt över vingarna samt ljusa under. 5 ungar. - Från landningsstället c:a 1 km till Åkroken - där vi stannade o fingo mjölk o bröd. Lånade båt tillbaka o rodde till Lappforsen uppför Långsån. - Härligt väder nu - ej ett moln. Åto där ljuvliga hjortron samt började gräva. Forsen (nedre Lappforsen) var ej hög - men bred o splittrar sig vackert mellan tvära branta klippor. Arbetade till c:a 1/2 8. Vi hade ännu ej färdigt men voro hungriga o trötta o visste ej om vi skulle få nattlogi o mat. Rodde så tillbaka i den för oss o våra färder sällsynt vackra kvällen - solen glödde bakom Bergsjöklumpen. Myggen som varit förfärlig under grävningen blev nu bättre men istället tilltog min huvudvärk. Den gav sig ej förrän vi i Åkroken fingo kaffe o smör o bröd.

Sutto en stund o pratade med den underliga värmländning - som existerade här - såsom dagslönare åt Mons sågverk. Jag fick en ny urnyckel till min klocka som ej varit i gång på en vecka. - Började sen med anteckningarna samt fingo till sist gröt o mjölk. Joseph knöt sig i den breda tvåmanssängen - bäddad endast med ett bolster o en skinnfäll över. - Maten tycks ha klarat upp min huvudvärk.

Var ute på natten innan jag lade mig. Träffade gumman o språkade med henne om hennes många "Svöln", som hon var mycket glad i fastän de skröpade ner mycket på väggen. Hon hade 32 bon utmed långväggen. - Hon var änka o hade två "stoscher" o 2 pojkar, som alla nu voro borta för tillfället, gifta o i tjänst.

5. VIII

På morgonen stod kaffe framdukat - men ingen inne - vi drucko samt ordnade våra grejor tills gumman kom o gav oss frukost. Hon visade ett gammalt "vavben" (vävstol) på vinden - eljest hade hon intet att visa.

Så marscherade vi o rodde till Lappforsen samt fortsatte med utgrävningen av "Torkel". Efter ett par timmar gick Joseph ner för att dricka o fann båten borta. Strömmen tagit den. Joseph sprang på norra stranden o jag försökte komma över älven i fallet - vilket misslyckades. Måste springa ända till övre Lappforsen innan jag fann ett lämpligt vad. Älven bred - nådde mig på djupaste stället till magen. Snavade ett tag o blötte bröstet - varvid min klocka fick nog - o stannade i "argrelsen". - Sprang upp för höjden o tog sikte öster om den lilla tjärnen samt nådde till sist vägen o kom ner till "landstaden". Fick där se att båten ej tycktes ha passerat - tog den kvarvarande båten o rodde uppåt sedan jag tagit av mig de våta paltorna. Mötte i kröken Joseph i den förrymda båten - varpå vi fortsatte tillbaka till Lappforsen igen i denna. Den hade ej kommit så långt. - Åto en smörgås o badade - riktigt, medan kläderna torkade. Torkel snart uppgrävd - varpå graven igenkastades o vi foro. Hemma kl. 5. Värmländningen o gumman ute med höt - inne stod den ljuvligaste mat redo - våfflor o hjortrongröt - mjölk o bröd o kaffe. - Åto ett syndigt mål samt packade våra ryggsäckar. Värmländningen hade på f.m. burit våra tunga grejor till gården Höjden o vi togo nu samma väg - efter ett ömt farväl av Märit Andersson. - En behaglig o god väg till Höjden (3/4-1 timme). Fingo där snart en man med en mejs att bära sakerna till sjön Olden o ro oss till Sveden. Gick raskt. På sjön var

vackert med den många gårdarna i Oldbyn emot Oldklumpfjäll o andra klumpar. - I Sveden fingo vi mjölk. I köket syntes där en stor inbygd säng av omål. trä. På gaveln var snickrad en chiffonier o ett skåp däröver. Över sängen en brits - för liggplats ursprungligen? (ej nu) - Fingo en man som gratis hjälpte oss till torpet "ost i byn" - fingo där torparen att ro oss till Rännöfors. Han (Nils Petter) var en äldre trevlig kamrat - jägare o fiskare - som hade reda på en hel del saker. Först marsch i 3-4 km. Sedan rodd i 6-7 km. utför många o krokiga vatten - alldeles som hemma i skärgården. Det hade mörknat fort - redan vid torpet var mörkt. Rodden behaglig - i en mycket lättrodd snipa. I sjön fanns bl.a. även gädda - vilken underrättelse för oss var som hemlandstoner. Trakten var även den uppsvenska o vi började känna det trevligt. - Beslöt oss efter en stunds funderande att gå upp till Rännöfors - o kommo dit efter 1 1/4 km. marsch mitt i natten (12-1/2 1) - Tvekade en stund - med minnet av Hoberg - men bultade så upp pigan o fingo sedan herrskapet också tillfrågats rum i en tom gårdsbygning med fallet djupt under oss o hela den vackra Landösjön i nästan hela sin längd (3 mil) framför oss. Härliga sängar. Språkade en stund med Nils Petter, som sedan avdroppade. Det började regna.

6. VIII

Väcktes 1/2 9 o efter en stund kommo vi på benen. Jag gick ner o presenterade mig för inspektör Andersson - varpå snart Joseph kom ner - fin o nyrakad - o frukost intogs bland en mängd av kvinnor - fem st. av alla åldrar. Skogsskötsel var ämnet - varmed jag o inspekt. Andersson uppehöll målron. - Därpå gingo vi o besågo det vackra fallet samt de gamla bruksbygnaderna med masugnen. Läget för dessa vid sjön o forsen var storartat. Därpå började vi inpackningen av den skeletterade Torkel samt av plåtar - plåtar växlades i en källare m.m. Skickade sakerna med postbud som just kommit. Ett kort till Astrid. Vi gjorde en ompackning av sakerna för att skicka största delen längs sjön till Landö f.v.b. t. Skärvången o tänkte själva gå ganska lösa över Jensmässholmen. ("Holmen" kallad). Fingo vänta på matbud länge. Till sist gick Joseph ner o fann då att herrskapet ätit för halvannan timme sedan. Han sade till om käk - vilket avåts med friska viljor. Hjälpte så Andersson att ta ihop en utstryad höhässja - då det hotade med regn. Resonerade med honom om bästa sätt att få fram våra saker. Han kunde inte hjälpa oss - visade oss till Rännö by. Betalade . Förb. dyrt. - Lätto sakerna stå så länge o tågade över den höga stålbron till byn där vi efter en stund lyckades få en bonde Gunnar Ersson att klövja våra saker till Åkersjö på kvällen. (5 kr.) Själva kutade vi iväg till Finnsäter under tätt fint regn. Åto kopiöst med hjortron på en myr - samt hade sedan en skarp marsch. Framme kl. 8 Regnet tilltog. Togo in hos fjerdingman Lindqvist (handlande) - Höllo på att bli utan kvällsmat - men efter tillsägelse fingo vi mjölk o "multgröt" samt smör, bröd o gammelost - vilket allt smakade gott. Vi buro in våra mätta magar i vår kammare samt knöt oss under en något för liten - men skön fäll av vita killingskinn. -

7. VIII.

Väcktes 1/2 8 med kaffe. - Regn - envist hållande regn. Efter frukost (gammelost) avtågade vi kl. 10 (vi fingo vänta länge på maten) i hållregn. Blött i skogen - gjorde ett litet uppehåll i Bastubodarna, tittade in i Prästbodarna o Edsbodarna, där vi träffade en civiliserad lapp med vanliga gångkläder o paraply som med invand smartness följde oss till "Holmen" o visade oss då regnet ibland lyfte Stenfjället - Lappluvan - Ansätten m.m. Han kände till lappgravarna vid Lappforsen. - Togo in hos Jonas Torkelsson - där vi efter en stund fingo mat - goda plättar m.m. Köpte där skohö o var uppe på deras vind o tittade. Gumman Anna var från Frostviken - hon ville gärna att vi skulle stanna då hon fick höra att vi voro från "museum" i Sthlm. Emellertid hade hon själv influensa o hennes dotter skrofel o det gjorde att hon ej gärna kunde husberga oss. Vi funno också civilisationen här så långt gången att endast ett kvarstannande i flera dagar skulle kunna ha hjälpt studiet av lapparna. Dessa befunno sig också i brådaste andtiden o det var svårt att få dem till tals. - Emellertid var här vackert - byn belägen i en väldig flat dal med stora fjäll i norr o nordost. Regnet

hindrade någon vidare utsikt - men man såg mycket ändå (se vidare ant.) - Fingo Torkelsson som "lok" över fjället till Åkersjö. Myrar - myrar i oändlighet. En dryg timme innan vi kommo högst - då vi där vände oss om, låg hela dalen o fjälltrakten i skimrande tunn regndimma därborta. Vi kunno ej njuta mycket av det - den som ej hade öga för detta var nämligen vildmannen, som ständigt rann före genom "myran". Vatten över - vatten under - ett ständigt tjafs. Jag hade ömsat på fötterna i "Holmen" o fått "skofo" - men var snart blöt igen. - Efter 2 1/4 timme kommo vi fram på fjällkanten där vi sågo Högrans by. Vi skiljdes här från Torkelson (1.25). (På vägen må särskilt minnas historien om det nerfallna nattlägret av skifferhällar.) - Sprungo ner från höjden förbi ett par fåbodar o i svår skogsmyr till byn - där vi fingo höra att vår "klöv" gått till Åkersjö. Startade så dit i ett svårt ösregn - uppför den svåra långa backen. Utsikten däruppe vacker över den breda, stora sjön - med höga väldiga stränder, där "vollan" lågo tätt som ljusgröna plättar. - Hos Nils Olsa funno vi sakerna. Gingo in o fingo oss kaffe - 3 koppar var med dopp. Deras hästar långt borta - de lovade att komma före kl. 9 till Skärvången med dem i morgon. Själva ville vi gärna dit redan i kväll o kutade därför efter kaffet (kl. 7.) Joseph hade förstås försett sig på en flicka i huset med bruna ögon o breda höfter. - Vi stuvade från oss det mesta o gingo nu med endast en ryggsäck o de båda kamerorna. - Satte stark fart utmed vägen - här körväg men av tarvligaste o sämsta slag. Efter en timma nästan ständig stigning voro vi uppe i ett par fåbodar "Klingelvassbuan" - regnet tog här i med synnerlig kraft - härifrån sades vara endast 1/2 mil - vilket var lögn. Den hårda fart vi nyss haft - minskades betydligt på grund av den usla o sumpiga vägen - som var nästan otrafikerad. - Efter en timme kommo vi till största höjningen - där vi genom regnet anade en hänförande utsikt - vi sågo ljusa band av sjöar undan för undan österut. Togo backen i halvsprång samt passerade ånyo några "buar". Därefter bättre väg 1/2 timme fram till första gårdarna i S. Skärvångens by. Vägen gick utmed en höjd med vacker utsikt över sjön Gysen i Söder. I första gården väckte vi en sovande bonde - som gav oss den föga hugnesamma underrättelsen att gästgivargården låg 3 km. längre bort - i mörkret - i regnet. Vi lade åter på långhöet i våra tunga av väta smackande skor - togo en avväg genom skogsmark för att gina - blötte oss grundligt i buskskogen - samt nådde omsider stora landsvägen vid en handelsbod. Passerade därefter två stora gårdar, vilka båda för var gång väckte nya förhoppningar. Slutligen nådde vi straxt efter 10 den stora präktiga gästgivargården - där vi snart hade två pigor väckta - samt mat - pilsner o spiritus familiaris på bordet - sängar bäddade - ombyte på fötterna. - Och där åts - åts - o dracks. - Därpå skrev jag. - Den idag tillryggalagda vägen i ständigt regn o oländig mark är 4 mil.

8. VIII

Kaffe på säng - vid vilken vi bundos till kl. 10. då skjutsen med sakerna kom. Våra kläder voro för våta att ta o våra skor utslitna. - Åto frukost (skjutsen = 3.50) - Joseph for till en skomakare o jag resonerade med gästgivarn om skjuts till Ström o om fornlämningar.

- Skjutsade till N. Skärvången i ett sakta regn (förstås) Stannade vid Per Andersas o språkade med sönerna. De varnade oss att ro till målningarna, då det var för svår storm. Emellertid kommo vi ut på sjön ett tag men måste vända - ej så mycket för att vi ej kunde ro (det var verkligen knappt) - utan för att vi ej kunde arbeta från båt i sådan sjö. Båten lätt men av forsbåttypen - vek. Flögo i land med fart - samt gingo till fots för att försöka få se platsen om det också skulle bli svårt. Gingo igenom den gamla trevliga byn med sina röda stugor med kumle utanför, sina tjärade häbbren o andra otaliga uthus. Voro starkt inbygda. Trakten här påminner mig om Helsingland - mest naturen. - Fingo av slätterfolk anvisning på hur vi skulle gå o kommo efter c:a 1/2 timme till stranden o efter en lika lång tids letande fingo vi fatt i Hällberget o målningarna. Jag måste sko av mig o stå i vattnet till halva låret o rita o skriva. Stenarna hala o slippriga o vassa (skiffer) samt vattnet stickande kallt. Tre gånger var jag ute innan jag fick nog. Hade då allt gjort som kunde göras. Gingo så runt klippan o nyupptäckte där två andra målningar, som ritades - den ena under stark fotblöta för oss båda. - Gingo sedan till Brattberget - vars vilda o höga klippor voro omöjliga att nå på utsidan trots alla försök - Jag tänkte ett slag simma ut - men var ännu ej varm efter fotbadet - Gingo så hemåt -

klockan var c:a 7. Hade en besvärlig vandring uppför det vilt otillgängliga bergstupet - däruppfifrån en charmant utsikt. - Gingo genom skogen rakt på vår stig o voro snart hos Per Andersa igen. Språkade med gubben o sönerna - samt foro så hem med vår skjuts igen. Åto nu ett vanligt busmål - samt idisslade detta i sällskap med gästgivaren, som var språksam. Vi talade bl.a. om Kristian i Äng o hans far vilken senare från sin fjällgård skötte den enda handel som var i hela Kall, Offerdal o Föllinge. Han hette Olof Staffansson. Han smugglade stora foror sade gästgivarn samt blev mycket rik. Ägde till slut mer än hälften av alla fastigheter i Kall o mera till.

Därpå arbetade jag till kl. 12.

9. VIII

Upp kl. 1/2 7. Åto frukost - betalade (13:-) o foro. Jag lämnade en adress efter mig hos gästgivaren. Så foro vi skjuts efter skjuts till Ström.

Skärvången - till Holmsjö = 17 km. (=4.84)

- Föllinge = 14 -" = 4:-

- Ottsjö = 17 -" = 4.75

- Gåxsjö = 17 -" = 4.75

- Hammerdal = 17 -" = 4.75

- Hallviken = 18 -" = 5.13

- Strömsund = 15 -" = 4.26

115 -" = 32.48.

Vacker väg i början fram mot Stångviken o förbi denna by. De vackra Nord- o Sör-bergen vid Skärvången o berget ovan Stångviken samt den vackra långa Gysen voro ljuvliga denna tid på morgonen. Kom i Bellmansstämning o gnlade Fredmans sånger. Allt längre söderut - allt flatare skogsmark - Storholmsjö en bördig o vacker bygd - här o där glimtade den klara sjön med sina skärgårdsstränder. - Resan sedan i allmänhet på enformiga vägar. Föllinge kyrkby - "kyrkslätten" låg stor o kraftig med vid utsikt - likaså Kakuåsens by -

I Ottsjö stora o långsträckta by fingo vi en något skränig jämte i en splitter ny "promenadrilla" - ett bekvämt åkdon. Efter en minuts färd - kom hästen av skrämsel i sken - sprang över skaklarna o in på ett gärde. Jag hoppade ur åt ett håll - kappsäcken åt ett annat - båda tämligen vårdslöst. Jag reste mig o skrek efter Joseph att hoppa ur - han kom på benen - men fick en sträckning i knät - - ryggsäckarna dumpa av o till slut stannade hästen framför en hässja. Vi vände o plockade upp våra dyrgripar - Jag öppnade kappsäcken men intet sönder som jag tyckte (nästa dag såg jag att min gulskiva blivit spräckt itu. Skällde på bonden en stund o foro sedan. - Åto middag - (som beställts per telefon liksom skjuts efter skjuts) i Gåxsjö. Vår skjutsbonde något oförskämd vid uppgörelsen - ville ha mer än taxan. Han fick emellertid höra vår uppfattning av saken samt blev därmed tyst. Gåxsjö en väldig by - Sikås en ännu större - den vackraste under resan kanske. Denna skjuts den raskaste. Körde 17 km. på 1 timme o 40 min. Drucko kaffe på stora verandan i gästgivargården i Hammerdal. Den största byn hittills - med långa gator - särskilt av kyrkbodar (stall under o boningsrum över) - Färgade över sjön på en stor färja som halades fram med sinnrika redskap utmed wirerop på hjul. Trakten här flatare än vad vi kunde påminna oss söderifrån. Den vita kyrkan stod vid stranden av sjön o speglade sig i lugnvattnet - klockorna ringde - kvällsolen lyste röd. Vi tyckte oss vara i Danmark. Sjön låg lång o oändligt blå - horisonten låg o avlägsen som på en slätt - - - Myrar o låga marker som aldrig tycktes ta slut - till Hallviken. Något högre belägen by med utsikt till Ström. Språkade med gästgivaren, Engelbrekt Person samt en nerkisk fotograf, som nödvändigt ville ta oss. För sent emellertid. - Så kom 1 1/2 mil alldeles slät myr - som t. allra största delen odlats - en ståtlig syn - efter det tröstlösa skogslandet åt V. under dagen. Här har odlats under de två sista åren endast. Vi fingo här känslan av en bygd - som väntar på sin utveckling - på kommunikationer. Vi hade sett förut under dagen - hur de endast 5 - 4 - 2 o 1 år gamla vägar vi färdats på ryckt upp odlingen - hur nya gårdar uppstodo överallt. Så vid Skärvången - vid Ottsjö o Gåxsjö (end. 1 år gammal väg däremellan) Vad skall icke inlandsbanan göra här!

Kommo kl. över 10 till färjestaden vid Strömsund efter att ha passerat den stora Tullingsåsens by. Ljusen glimmade på andra sidan - stjärnor över oss - dansmusik hördes o vattnet lyste gröngrönt från nordväst o skvalpade sakta mot den stora färgan som ljudlöst halades över. I Norr o i Söder stora väldiga vatten - en ångbåt gled in norrifrån - blåste skarpt för sin brygga - den vita kyrkan reste sig allt skarpare framför oss - tills vi slutligen märkte att vi voro framme o hästen satte sig i rörelse igen. - Åkte fram till Sandelius hotell där vi fingo ett stort rum o kvällsmat. Gästgivaren en älskvärd man. - Gingo ut en stund i den varma kvällen - nu alldeles stjärnklart - -

10. VIII

Efter frukost ekiperade vi oss i bodarna samt sågo på stan. Här tycks vara en förstklassig bygd. Gingo till posten - brev från Astrid. Fingo här höra att mitt eget rek. fr. Östersund legat för länge i Gäddede o skickats hit - legat för länge här o skickats till Östersund. Idioter! - Gingo ut på stan. Bäst vi gingo Storgatan uppför fingo vi se en väggannons "Strömsunds tidning". Angenämt överaskade klevo vi upp o funno där redakt. Stalheim, utgörande i sig hela tidningens personal. Tidningen utkommer en gång i veckan o tryckes i - Örnsköldsvik. En human karl, bohuslänning - ursprungligen från Östersundsposten - har först varit på "Norra Bohuslän" - en "bustidning" kallade han den själv. Gemensamma bekanta i Strömstad m.m. Han startade tidningen här för 1 1/2 år sen under en reaktionsvistelse här. - Han var intresserad genast - o sedan gammalt. Hade en särskilt omhuldad avdelning i tidningen "från gamla tider". Visste en hel del o snart hade vi flera planer färdiga för utflykter åt Stamsele, Tullingsåsen m.m. - Vi språkade om tidningar o tidningsmän - o skildes för att träffas kl. 4. - Vi gingo upp på barken "Flaten" o sågo på utsikten. Sedan gick jag o telefon. till Östersund. Fick höra att anvisningen skickats härifrån direkt till Sthlm i går - telegraferade till posten i Sthlm att skicka hit den igen. Telefonerade till Gäddede o fick höra att jag ingen värdepost hade där - ingenting från Burchardt således - ingenting från Hellman! Gick hem i ett dystert humör o grubblade över tillvaron. - Kom till resultat att det ej tjänar något till att grubbla - ej heller att jag gärna kan tänka att komma till Finnmarken ens - ej till Norra Norge kanske. Det känns smärtsamt. - Skrev till Astrid. Redaktören kom upp o gjorde en hastig intervju för att i sista stund få en notis med posten - vilket misslyckades - den var redan gången. - Träffades igen kl. 4 - han visade oss en del gamla gårdshandlingar (älsta 1660) från Gärde by - som han hade till låns från en bonde där. - Gingo ut o sågo på det s.k. gravfältet V. om gamla posthuset därifrån sneddade vi över den långa odlade sluttningen ovanför Strömsund o kommo upp på "Flaten" - där vi besökte jorddragningsgroparna på "Brossne" samt därpå den gamla ladan från 1205 (!) vid Risselås. Uppe vid Brossne voro vi inne i en stuga o språkade med en äldre man Hans Hansson, en slätrakad skådespelaretyp - med utseende o sätt som Erik Andersson i Östergården på Björkö. - Tänkte besöka den gamla jorddragerskan "Pellassikka" men jag tyckte att vi voro för många. - Vid 9-tiden vände vi hemåt - marscherade förbi Jonsgården - där bonden - mångmillionären Holm bor på en väldig gård. Han är stor myrodlare o äger omätliga skogar - men älskades synbarligen ej av Stalheim - som tycks vara ledaren i en oppositionsrörelse mot oligarkin på orten. - Våldiga myrar här nedanför sluttningar äro odlade varje bit o stora gårdar ligga den ena efter den andra som var som helst i Skåne t.ex. Det är Sveriges bästa jord säger Stalheim - särskilt den på sluttningen ovanför - där frosten ej tar så hårt. På myrarna är det eljest endast höskörden som är säker. - Vi språkade mycket om ortsförhållanden o det var mycket dystra sidor som skymtade fram mitt i denna härlighet. Särskilt svårt måste det vara att ingen mark finnes till salu - inget småbruk kan tänkas uppstå - främlingar ses med största misstro o t.o.m. i Strömsunds municip kan ej mark fås för pengar. Vi hoppades emellertid på järnvägen - som skall kasta in ett sprängämne som heter småländingar, om de också äro rallare. Folk med en småländings själ är det som tycks behövas. Nu tycks här endast vara ett par män som genom tradition o rikedom styra som de vilja. Ingen annan sammanhållning tycks finnas annat än fruktans. - Bolagen äro lika svåra. Sälja icke en fot jord, ej ens till tomter. - Kommo överens att resa till Stamsele i morgon.

Efter kväll gingo vi båda ut o ner mot sjön. Mörkt. En ljuvlig kväll - augustiljus med mörkt mellan träd o under stränder. Besökte en kugelbana, men den var engagerad. Gingo till båtbyggen för att komma med ångbåt till Mjösno, där det dansades. Kommo för sent den ena gången - men kommo till sist (1/2 12) med nästa tur. 1/4 timmes väg - vackert på sjön - något dimma. Ungdomen ombord gav mig stämning av skärgårdsdanser - vattnet - stränderna o allting. Allt är ju så lågt här som hemma i öarna. - Framme dansade vi till kl. 3 o hade synnerligen trevligt. Arbetade träget - försökte lära mig "Jämtpolskan" - vilket ibland tycktes gå. - Foro hem i ljus daggryning - med lugna vatten o klar - kylig - strålande luft. -

11. VIII

Lågo till kl. 10-1/2 11 - men det är ju söndag. Vi skrev brev samt gingo till Stalheim - som var slö att handla o endast ville språka. Svårt att få hästar - - detta samt det hårda regnet gjorde att vi beslöto att ist. fara till Tullingsåsen idag - Jag skrev färdigt brev till Astrid - arbetade så till middagen. Efter den kom Stalheim upp o efter att ha språkat vid kaffet tågade vi ut. Rodde över sundet i en av de sniporna, lätta o eleganta båtar - i sällskap med bl.a. en naturaliserad norsk, som varit fiskare i Finnmarken - samt skogshuggare här - var son till lensman på Støden - men var bliven en vildfågel. - Gingo till Olof Olofsson. Gubben var i Östersund - men en av sönerna, Erik, hemma. Gården ligger stor o kraftig högst på krönet av åsen med utsikt åt alla sidor. Vi fingo se gubbens samlingar. Jag kunde ej genast se mycket - jag fick ett hastigt illamående på grund av en dålig cigarr. Efter en timme var det över alldeles. Vi fotograferade o sågo på allt möjligt - gamla skåp (1792, 176 . .) m.m. som gubben samlat (se ant.) Gingo sist ut i ett häbbre - där åtskilliga gamla seldom m.m. förvarades, framför allt gårdens pälsar (ett 10-tal) samt fällar i oändlighet - fårskinns o hundskinn. Fårskinnen sydda på de härliga "täckena", vävda i skarpa typiska mönster. Sist sågo vi på gamla slädar - samt språkade om hur gubben borde låta uppteckna allt vad han vet om alla dessa saker. Det var sonen som själv började tala om det, men förklarade att själv var han ej istånd till det. Stalheim förklarade sedan att orsaken var sönerns stora respekt för gubben. Gubben synes av fotogr. att döma vara en jätte. Hans jordagods äro stora o kunna kanske skattas till millioners värde. - Gingo så ner till Risnåset o sökte finnarna av järnsvärdet hos Olof O-s. (se ant.) Gingo där en stund - därpå hem. Skulle sedan träffas vid en grogg. - Vid kvällsmaten kommo vi i språk med en renhårig skogsriggad man, "gruvfogde" Han hade igår kommit från Åsele genom skogarna o besökt en massa inmutningsställen. Av en massa sådana - var endast ett av värde. Resten bosch. - Bestälde in whisky o vatten - Joseph parade jag ihop med vår gästgivares dotter Eva, som passar upp vid bordet att gå på dans igen. Därpå kom Stalheim - varpå den oundvikliga o beräknade brorskålen avsöps. Joseph avsmög med sitt fruntimmer. Vi talade mest om Bohuslän - jag fick några anteckningar - varpå han gav diverse hugg åt Ekhoﬀ - som han träﬀat som 17-åring under utgrävningen av gånggriften vid Skår (?) Han hade erbjudit sig att under någon vecka visa Ekhoﬀ omkring till fornlämningar i trakten, som han så väl kände (hans far ägde gården Bräcke o farbrodern Stale). Ekhoﬀ avböjde dock detta - enl. framställningen på ett underligt sätt - förebärande att han redan hade goda förare - en skollärare bl.a. - Stalheim hade blivit stött o ej erbjudit sig mera. - Han ansåg att Bokenäs ej var ordentligt undersökt o att Ekhoﬀ dragit sig för att besöka trakter, långt från vägar. Han gav mig några uppgifter ifrån sitt hem o lovade att lämna en flintdolk o en stenyxa som förvaras där. - För övrigt berättade han hela början av sin levnadsbana - hur han flackat som tidningsman mellan Lysekil - Strömstad - Falkenberg - varit boktryckare i Kristiania - tidningsman i Östersund o Härnösand m.m. - Han är 37 år. (Th. Stalheim) - Joseph kom hem vid 1/2 1-tiden efter att ha varit ute på en condis (!) med 4 flickor. - Sedan S. gått - arbetade jag till kl. 2 med mina anteckningar.

12. VIII

Efter frukost gingo vi på Josephs Condis o besökte flickan där som enligt utsago skulle vara skön. Drucko där kaffe - En liten - liten lokal i ett gammalt - gammalt hus - med en liten - liten kattunge - och solsken o trevnad. Gingo till posten - där jag blev utlovad hjälp om ej något skulle komma från Sthlm. Jag gick till en fotograf med plåten sedan igår. Därpå foro vi med Stalheim på Ramseleexpressen till Stamsele 22 km. Vackert väder för en gångs skull - Foro förbi Ulriksfors o över de tre broarna vid "kvisslorna" i Faxälven, samt förbi Vågdalens by (där en fornlämning för länge sedan förstörts, se ant.) o genom skogar o myrar in i det geologiskt nya området åt öster, det gamla Ångermanland (denna del hör dock nu sedan 1891 till Jämtland) I Stamsele gästgiv.gård blevo vi trevligt emottagna av den unga Erik Andersson o hans syster, vilken Stalheim tycktes synnerligen älska. Drucko kaffe samt besågo flickans konstvävnader, vilka ej intresserade mig ett dyft. Fingo till slut se ett gammalt "täcke" däremot som var härligt. En gammal gumma var den enda som här kunnat konsten att väva sådana o spinna. Jag piggade emellertid upp flickan att försöka samt skändade henne att hon ej försökt förr. - Ang. flintspetsen som Stalheim lurat oss hit för - befanns det ha varit en skifferspets o vara förkommen (se ant.) E. And.son lovade att försöka få reda på den. Stenyxan som skulle finnas fanns i Norrån i byn Storhöjden 1/4 mil norrut. Vi telefonerade att få en båt emot oss över Faxälven samt ledsagades av E.A. Gingo över en arm av älven - vatten över fotknölnarna endast samt funno roddaren på andra sidan Bergsön. Rodde alla i den låga båten uppför den ganska starka älven - båten stod ibland alldeles still - älven var alldeles uppfylld av väldiga stenar, som ofta ej syntes över vattnet. Var för övrigt djup. I Norrån var ej ägaren hemma, men yxan avritades. Ett skåp, som skulle vara från år 1100 befanns vara ett litet skåp från tidigast mitten av 1600-talet o illa nyuppmålat. Rodde tillbaka till Bergsön o vandrade upp i skogen o kommo efter 1/2 timme till den s.k. Bergsökyrkan, en väldig grotta, bildad av från en bergvägg nerrasade ofantliga block. Grottan säkert 20 met. vid o 3-4 m. hög. Längst inne fanns ett mörkt hål med en lång gång innanför - dit ingen brukade vilja gå. Joseph o jag kröpo in. Den slutade efter c:a 15 met.

- Därpå tillbaka till övervadringsstället - ett gott stycke högre. Endast E.A. som hade stövlrar, kom över - vi ville ej blöta oss så långt utan han tog en båt på andra sidan o hämtade oss. Hade därpå nära en timmes väg tillbaka. Fingo äntligen åtminstone smaka på blåbär, vilka eljest alldeles synas utebli i sommar. - Åto middag - mycket bra. Stalheim försvann med flickan o vi skulle vänta på kaffe - När jag tyckte det dröjde - sökte jag o fann paret i källaren - varpå vi snart fingo kaffe o kunde fara. - Kl. var över 7. o det blev snart kyligt - riktigt kallt - men vackert. Joseph - vars näsa var ändå rödare - skaldade följande sapphiska strof till min näsa: Fraga, quid vincat subito rubore

Nasus in vultu mihi paude causas

Sive te flatu boreas adivit

Sive aqua vitae?

Vi talade om att skriva några strofer till Albertus Strix - få se framdeles. Kommo fram ganska frusna - vid 1/2 10-tiden. Stalheim o jag groggade oss varma - Joseph åt sig varm. Sutto en stund o språkade - Jag hade ett telegram från Lundbohm om gravarna i Juckasjärvi kyrka. - - Sedan drack jag té o arbetade till kl. 12.

13. VIII

På morgonen ösregn o ett dystert väder. - Var på posten - ännu inga pengar, men de voro hyggliga nog att ge mig mina 400 på mitt inlämningskvitto. Fick låna en hög Dag. Nyhet. - men i dem intet om min andra artikel. Därpå till fotografen, som befanns ha begagnat fel framkallning. Plåten dock ej alldeles förstörd. Därpå uppsöktes bokhandlare Nordfors, som gav upplysning om den egendoml. fornlämningen i Vågdalen - han skickade mig på folkskolärare Sandström - som följde mig till prosten Vagenius - där vi undfingo nycklar samt intågade i sakristian för att bese de medeltidshandlingar varom Stalheim talat. Där fanns intet sådant - endast 1600-tal o vidare framåt. Prosten kom efter o dillade länge om sin "förskansning" å den nya gravplatsen. Under tiden spelade någon galgfågel "Glada änkan" på orgel. Prosten, som var hemskt ren från det mondäna livet -

märkte nog ej annat än att denna o följ. mera köttsliga stycken voro salmer. - Gingo därpå till änkan Arnell. Hon nekade först till allt innehavande av "morbror" Selbergs papper - men kom till slut dragande med en låda, innehållande en del. Ej mycket att hämta i alla fall (se ant.) Rotade därpå igenom hennes vind o vad som fanns kvar där av mannens o Selbergs böcker, varav en del köptes. Åto därpå middag, varpå vi skyndade oss upp på "Flaten" att fotografera jorddragningsgroparna. Mötte Stalheim, som följde. Vi kommo överens att besöka var sin av tre jorddragningsgummor o sen mötas hos flickan på condiset. Jag gick först o fotograferade därpå till "Pelle-sicka" - men där var för mycket slätterfolk - så jag ansåg det ej lönt att pumpa gumman. Det hade blivit sent o jag vände. Joseph hade redan varit inne på condis o gått men kom om en stund. Han hade varit hos "Greta gumor" o fått bra besked. Därpå gingo vi på rakstugan, som innehas av en genuin Sthlms-grabb, gift nu o Strömsundsborgare. En stor vy av Sthlm från Mosebacke (kolorer.) var likväl en av hans skatter. Han ägde ett litet tryckeri också - men som lagstiftningen kufiskt nog förbjuder allt tryck (utom accidens-) i orter som ej minst äro köpingar kunde han ännu ej börja någon större rörelse. Sedan slår han sig ihop med Stalheim. Denne kom in på rakstugan - varpå vi besökte tryckeriet i rummet innanför. Fingo så våra klockor äntligen reparerade - Josephs har stått i c:a 3 veckor - Vi gingo upp på vårt rum - där vi fingo en grogg eller två - vi packade. Därpå nedskrevs de två lyckade resultaten av expeditionen - Stalheim hade till slut också gått till "Pellesicka". Vi visade honom en del av vårt rov från f.m. o han ombads att taga hand om resten, vilket han blev pigg på. Därpå åte vi en gemensam supé o undfingo räkningen, som efter felräkningars ändrande uppgick till 54.05. Packningen avslutades o vi sutto länge o kallpratade med krögarmor o hennes två glada flickor. - Vid 12-tiden gingo vi in till oss. Svårt att somna.

14. VIII

Purrades kl. 6. Fingo en låda vari vi nedpackade en del saker o ställde i en skrub. Därpå ner till ångaren "Ströms Vattudal", som gick kl. 7. Den ena av flickorna följde med - fadern äger restaureringen ombord - den andra var nere o viftade. Ett strålande morgonväder, kaffe dracks på överdäck - Dag. Nyh. lästes - dagbok skrevs m.m. Ombord voro åtskilliga passagerare, en gemytlig frukost i samspråk med dessa, en fru Wallner fr. Gäddede med en älskande (?) yngling, en ryttmäst. Karlsson med fru m.m. - Vattudalen vacker - de första milen låg med Mälarstränder o stora byar. Så småningom högre - tills vi efter Gärdnas foro in i Ögelströmmen med sina många små underliga stenholmar under Ögelhättan, där en jätte Ögel bott. Jätten lär ha friat till en flicka söderut o haft till rival en jätte;

De kommo överens att åka i kapp till flickan. Den som kom först skulle få försteget. De körde nedåt på isen, som längst i söder brast under Ögel. Ett par (en?) holme uppstod där (sagan meddel. av Stalheim) Jag skrev en artikel till Dag. Nyh. om Lappforsen. Ombord kom vid Hillsand en lapp, som vi tittade på en stund o funno något för kultiverad med slokhatt o vanl. skor o ett slags överrock. Allt annat var dock mongol från de tofsrika "úittok" om benen. Till slut angrep jag honom o om en stund voro vi alla tre i full gång. Han var missionär, hette Torkel Andersson, var från barnhemmet i Hillsand o skulle nu med sin pastor, den svensk-amerik. Sandell till ett större missionsmöte, som skall gå av stapeln om söndag i Ankerede. Vi fingo upplysning om var lappar sutto i Munsfjället, i Våktardalen o vid Stelken. Han skulle "pika" till de två sista ställena i morgon. Därpå kommo vi in på allt möjligt angående lappkultur o språk. Mannen mycket intelligent o förstod mycket väl våra avsikter. Vi passerade nu snart "Struckan" ("Stråkan") en kort men skarp fors - som båten blott långsamt klarade. I mitten var en klippö - som blivit avsprängd så att vattnet i högvatten kunde rinna över den. - Vi hade förut tänkt att stanna i Sjulsåsen för att gräva den s.k. lappgraven vid Bågede, men blevo genom sammanträffandet med Torkel tveksamma o beslöto snart att fortsätta för att event. följa honom upp i fjället. I Bågede böto vi båt - man behöver endast gå c:a 1/2 km. för att komma förbi forsarna o där möter "Turisten". (Vi hade nu farit i 8 mil - ännu återstodo 4 : således en sjöresa på 12 mil i ett sträck!) Uppehållet var bestämt till 1 1/2 timme (1-1/2 3) o vi skyndade att uppsöka graven invid första båtens landningsplats (se ant.) Där

sammanträffade vi med Torkel o hans gudliga förman, den amerikanske väldige gråskägspastorn, vars like endast kan vara R.A. Han gav oss en förklaring på "kapellet" som han kallade graven. Därpå badade jag bredvid forsen - ett ljuvligt bad. Straxt därpå började det regna för att hålla på därmed hela dagen o natten. - Vi fingo nu vänta bortåt en timme att ett större jaktsällskap skulle komma med. De hade gått med hyrd ångare - men hade svårt att förmå sig att passa tiden trots att de anlant vid 1/2 2-tiden. De kommo så sakta med sina många hundar o hundburar o spritlådor m.m. inalles 3 körlas (c:a 8-10 personer) Däribl. syntes dir. Strokirch fr. Härnösand samt en del av Kramforsbolagets äldre o nuvarande (som det sades) ägare. Ett par unga härförare kände Joseph. - Under tiden blev middagen serverad. Jag tog en whisky = nubbe ur min medhavda flaska från Strömsund - Middagen avåts av samma trevliga sällskap. - Sedan haffades Torkel o bjöds på kaffe - varvid han pumpades. Han kunde skildra om "björnfesten" o kunde ett par visor (en från björnfesten) Hade reda på offerplatser m.m. Jag fick idén att göra en lapps missionsutställning --- Färden fortsatte så, dels under samtal med Torkel, dels med Strokirch, dels med älskaren o hans fru, dels under anteckningar. Vädret visserligen regnigt - men fjällen fingo just de milda, gråa färgövergångar, som jag tycker ge den rätta fjällstämningen. Fågelberget underligt - kusligt o kraftigt. Munsfjället skymtade ibland - högt på fjället syntes rök från "getare" - ibland skymtade vitklädda fjäll - norska (Murefjället) Vi inledde underhandlingar med fru Wallner att få bo hos henne, hon är den förra innehavaren av gästgiv.gården som nu lär vara dålig. Hon lovade att vi nog kunde få det efter någon tid. En del av jägrarna klevo av vid Framnäs (fordom Bränna) nu tillhör. disp. Kjellberg (Kramfors) - På båten fingo vi av kaptenen höra hur min fotografilåda fått vandra ett par gånger fram o åter. På bryggan höggo vi gästgivaren samt gingo så upp på gästis. Fingo först ett bra rum därnere - som dock sedan visade sig tingat - därpå ett litet krypin under taket. Hämtade post (på olaga tid) - gamla brev hemifrån, skrivna d. 2 Juli m.m. brev från Almgren - från Burchardt, som säger att det var missförstånd i Rudebecks brev o.s.v. - Gingo o sökte skolläraren lappen A. Nordfjäll - väntade en stund hemma hos honom under ett intressant samtal med Hildebrand - nej Sandell o hans fru - jag bjöd mig till dem o utbad mig korrespondens. En intressant typ - som har ett lappbarnhem, som understödes av privata personer, därav "Skeppar Lärka" - Han tycks besitta stor världsvana - folk här tycks anse honom som humbug - om Jesus talades ej ett ord. Han blir bra för mina planer! - träffade den lilla mongolen på vägen sedan. Han utlovade en timmes audiens (11-12) i morgon. Tyckte att han var något högdragen. Emellertid intressant som typ. Verkade mest italienare o var ytterst livlig i rörelser i motsats till andra lappar vi träffat (om ej hövdingen över Skjäckarfjäll) - Gingo hem o spisade samt slog upp min fotografilåda. Skrev anteckningar till 1/2 1. Ett förb. liv på jägarna, som bo här 4 stycken.

15. VIII

Väcktes av Torkel (efter att först ha hållits vakna en längre tid av ett envist hundliv) som kom in för att ta farväl. Vi kommo överens att träffas i Ankarede senast måndag. Han hade ändrat sig o for ej nu åt fjället utan direkt. - Efter frukost traskade vi ner till Nordfjäll - som nu mötte oss på gårdsplanen o var älskvärd. Han visade sig nu vara en mycket nervös - men lättskött människa som man med förstånd o lämpor kunde komma långt med. Mycket intressant för övrigt o som typ sympatisk. Ända till sitt 20-de år getade han renar - var så en tid i skola igen (efter 2 1/4 års skola i barndomen) då han slök allt - därpå måste han tillbaka o höll på att falla ner - han grät så det "skallade i fjällen" då han kände apatin. - Tycks ha lätt för språk - ville nödvändigt att lära ett språk av Joseph i utbyte mot lappska. (Han är nu 50-60 år) - Vi hade ett ytterst livligt samtal till 3-4-tiden - besågo hans samling (ej så stor nu - han har sålt 3 gånger till Skansen o undan för undan till andra) En myckenhet anteckningar tycks han ha som ligger i lådorna o förstöras - de flesta skrivna med blyerts. Därpå sjöng han några lappska visor för oss - med sin livlighet o de sträva o mjuka ljuden omväxlande fick han mongoltypen livslevande över sig igen o vi tyckte oss se en gammal spåman, som sejtade. - Hem o spisade middag. Jag skrev brev till Lundbohm - att jag ej kunde komma förrän 15-25 sept. - Vid middagen presenter. sig ryttmäst. o hans fru sig för oss riktigt - vi "fann" varandra

hos hans sjuka fågelhund. - Kl. 6 störtade vi ner till Nordfjäll igen - Joseph stannade bara en stund - lånade några läroböcker i lappska o gick hem för att läsa. Jag stannade o antecknade o pumpade - pumpade o antecknade. Han hade nu mjuknat alldeles (efter att ha fått skälla på prof. Wiklund - vilken han tycks vara osams med o som han ej ville lämna upplysningar åt) o jag fick nu löfte att skriva av alla hans anteckningar - bara de gåvos ut med hans namn på. Jag fick även löfte på flintspetsen o det andra stenverket - vilket hade synts alldeles omöjligt på f.m. Han sjöng en ny visa m.m. Klockan blev mycket o jag skyndade hem för att äta o arbeta. Skrek på Joseph i fönstret varpå vi gingo upp i kyrklunden o jag avsjöng den lappska visan på hednisk rytm - Joseph lärde sig med förtjusning denna nya "marsch" för "bambuskogen". Vi travade ner till Kvarnbergsvattnet o sågo på den vackra kvällshimmeln över fjällen o i vattnet - det hade slutat regna nu o började klarna på allvar efter att ha stått o vägt hela dagen. - Spisade under samtal med vår gamla härförare o en ny - en grov kapten som legat uppe i fjället en tid. Denne lånade jag mina Dag. Nyh. - varpå vi gingo upp. Arbetade till 1/2 1. Fick sedan fatt i några romaner o läste tämligen länge. Trycksvärtan gled lätt.

16. VIII

Efter frukost skrev jag slut på brev till Astrid samt skrev hem. Gick på posten med dessa samt efter Joseph - som redan kutat till mongolen för att få ett collegium. - Började genast skriva av hans anteckningar. Hade trevligt där till middag - Nordfjäll bjöd på kaffe o sjöng lappska visor. Skildrade en massa nytt. Dagen synnerligen lämplig för sådant arbete - ett förfärligt regnande med dimmor från morgon till kväll. - Störtade hem o åto middag i all hast - därpå tillbaka - utan Joseph till en början, som stannade hemma o läste läxa. Kom på honom då han spelade orgel o sjöng. - Efter en lång stunds underhandling fick jag äntligen köpa hans två stenverktyg - vilka hastigt gled ner i min ficka. 5 kr. fick han o dessutom löfte på Almgrens "Fasta fornlämningar" o div. i den vägen. Han skildrade nu nya historier, läste text åt mig - undervisade Joseph på andra sidan samt pratade i ett kör. Han stannade endast då o då för att beklaga att han var trött - han hade ej fått sova på natten bara för tanke på sina anteckningar o minnen. Oupphörligt lyste hans ängslan fram att jag skulle anamma hans anteckningar som god pris - och ge ut det för mitt - men lugnades för var gång - och blev sedan allt meddelsammare. Ett par gånger har han blivit lurad på detta sätt förr. (Han fyller den 7. Jan. 1908 - 50 år) - Inte underligt precis att han var trött - vi ansatte honom från två håll intensivt o obarmhärtigt. Han tycktes dock kunna hålla oss stången o vi avbröto ej förrän det blev mörkt. Då togo vi honom med o gingo hem - tittade på mina kartor. Han pekade ut sin fars gamla lappskatteländ straxt S. om Gautsträsk, kring Ribovardo - samt den gård Storsjö fadern sedan köpte vid Stor-Vindeln efter upphörandet med renskötseln. Gården Hällnäs ärvde han o där bor ännu en dotter, Nordfjälls syster. - Så gick han o vi spisade under samtal med den store kaptenen - o började därpå arbeta med anteckningarna. Knappt ha vi börjat så sticker Nordfjäll in huvudet o ber att få stiga in. Joseph låg redan - med Nordfjälls lappska läroböcker i famnen. N. kom för att visa "Jemtlands Julblad" för 1900 där redakt. Burman skrivit om "pukor" o "baror", allt så gott som efter Nordfjälls anteckningar utan att ange ursprungskällan. Han lämnade den för att visa hur man kan bli lurad o var ängslig för allt vad jag nu fick. Jag lugnade honom - o visade hur på varje av mina lappar stod hans namn o.s.v. Därpå satt han länge kvar o berättade en massa igen. Han är tydligen alltför nervös nu o hans fantasi för mycket igång genom dessa intensiva två dagars pumpande - för att kunna sova denna natt heller. Kl. var över 11 då han gick.

Han talade om hur han brukade resa mycket för att komma över saker o hur skuldsatt han blivit genom detta. Han har rest genom hela Södra Lappland som det tycks o även i Norge. -

Sedan arbetades till kl. 1/2 1.

17. VIII

Efter frukost omedelbart till Nordfjäll - skrev o arbetade där till över 4. Gick igenom alla hans anteckningsböcker - det vildaste kaos av anteckningar man kan tänka sig - med hopp mitt i för att fortsätta på de omöjligaste ställen eller rent av på baksidan av kvittenser l.d. liggande i en helt annan bok. Saken grejades emellertid - men blyertsanteckn. ofta nästan oläsliga. Pinade honom att hjälpa mig - Joseph på andra sidan som igår och berövade honom hans språk. Gick därpå igenom alla hans lådor - i 3 skrivbord, 2 chiffonierer, ett par skåp samt en hel skrubb fylld med böcker o papper dessutom åtskilliga smålårar på vinden - ej mycket att hämta där. Jag tror mig ha fått allt nu - som han har - utom ett litet inbundet häfte som han talte om, innehållande bl.a. berättelsen om Sjusja-Brita. Den förvarades troligen i ett skrin vartill ej nyckeln kunde anträffas. Vi lämnade honom efter ett fullkomligt vansinnigt letande - i halvt sinnesslött grubbel efter nyckeln. Den lilla livliga gubben var som en trasa (i natt fick han ej heller sova) - tycks ha magrat efter dessa tre dagars forcering. Vi däremot fetma. Ett mer hänsynslöst utnyttjande av en människa får man leta efter. Det är den knappa tiden som gör det - visste jag säkert att han ej är bortrest då jag kommer hit igen - skulle vi ta det lugnare.

Vid middagen träffade vi som vanligt våra älskvärda härförare - som bjödo på kaffe o punsch. Ryttmäst. hade varit ute o fått tre ripor o 1 orrhöna. Sutto vid punschen till över 1/2 6 - därpå iväg igen till Nordfjäll. Post idag. Dag. Nyh. från Tage med min artikel samt kort från Astrid. - Skrev nu det sista ur anteckningsböckerna o kollationerade. Dråpliga historier! Joseph fick sin sista lektion som Nordfjell med en gammal o van lektionsgivares färdighet o den nomadfödde mannens trötthet gav liggande på sin säng. Vi måste beundra mannen - han är ett stycke av ett geni. Vid kaffet idag hade han åter talat om sina uppväxtår o studieår - i mycket var det pappas levnadssaga. - Det är en fart o en energi i hans tankar som äro oerhört starka o uppfriskande. Vi lade alla bort titlarna - på hans visserligen försiktiga - men dock enträgna uppmaning. Det var något som han ville --- men det var kanske ej passande o.s.v. --- Mannen kan ha mycket i sig av pose (ibland) o högmod - men vad gör det? Delvis har han rätt till det. För övrigt ha vi stått hela tiden på den naturligaste fot med honom. (Den norska historien --- ang. hurrningen i Nordli med skolbarnen för "friheten i Norden" som han fått lida så mycket för tycks spöka ännu. Vi hörde den på Gästis - där vi då tvärt klippte av den - - -) Kl. var 1/2 10 då vi slutade. Jag köpte några saker av honom o var o en köpte ett renhorn (en framtagg). Han följde oss ett stycke. - Under kvällsmaten kom gästgivaren dragande med en gammal "tavla", vilken befanns vara en dalmålning (!) på papp föreställ. profeten Elias givande olja åt den "fatiga enkian". Skall köpa den. Vi gingo upp att arbeta. Efter en stund kommer Nordfjäll försiktigt inklivande - varpå det blir ett väldigt pratande igen till kl. 1/2 12. Han ville numrera sina anteckningar efter mina nummer på mina lappar - en mycket förståndig idé i o för brevskrivning. - Jag fick nya uppteckningar - likaså Joseph. "Bara jag finge sova" klagade den arma Nordfjäll när han sent omsider lystes nerför trappan. - Arbetade därpå till kl. 1. - Vi behöver aldrig (eller sällan) vara ängsliga för att ej få sova. "Sällan" betecknar här då magen blivit så överfylld av mat - att det är fysiskt omöjligt att sova.

18. VIII.

Förmiddagen gick åt till packning o ombyte av plåtar. Foro kl. 12 med 3 roddare (1 med för "ro" skull) till Junsterede (5 km). Gick därifrån uppefter en skummande kraftiga Junstran (2 km) till Kycklingvattnet - där vi efter en stunds väntan fingo se två roddare komma. Rodde så med dessa till Storön längst i norr i Kyckl.vattnet där gästgiveriet "är hos" en Enar (?) Jonsson, bror till kungen i Jorm (8 km). Roddarna upp för att äta o vi togo kaffe. Gammal torvtäckt gårdsbyggnad, lång på en hög "mullvärpa" (mullbänk). Sågo på "värmehuse" i fjaset m.m. Samt foro så vidare upp genom "Sträcken" med ganska stark ström på två ställen. Drag uti hela tiden till Jorm - men fick intet. Det hade varit vackert väder f.m. - men nu regnade något. Regnade mycket söderut - men här klarnade snart igen - sjön låg blank - o de väldiga liderna med fjällen över speglade sig ner i den stora sjön. Fjällen i V. inåt Norge stodo snöhöljda o

klara. - Drängen Johan talade om "en Jöns Bengtsa" i Väktardalen som lär veta om gravar öst i fjället - samt om en lappgrav som skall finnas i S. ändan av St. Jormsjön - på Kycklingvattnets ägor. - Han språkade om Amerika dit han tänkte fara. - Han hade far, mor, 6 syskon, morbror m.m. där förut. - Till Jorm (12 km). Rodden 5 kr. - Togo på roddarnas uppmaning in hos Enar Jonsson o ej hos gästgivar Per Bengtsa. - Trevligt kvarter. Efter en stund (medan vi sutto o väntade på mat för att sedan gå på audiens hos Jormkungen) kommer inklivande en lång ståtlig gubbe - som presenterar sig som den "gamla gästgivaren" Per Bengtsa o börja språka om allt möjligt - mest gammalt. Han förklarar att om vi vill ska han komma igen o då ha kungen med sig - vilket förslag vi med glad överraskning genast accepterade. Vi sågo på varann o tyckte det började bli trevligt. - Älskvärt för att vara en konkurrerande gästgivare. Vi åto o efter en stund sågo vi två gråskäggiga långa gubbar komma klivande "väst or galum" - Vi gingo ut o skakade hand med Jöns Jonssa, kungen i Jorm - bjödo dem stiga in - fingo kaffe på bordet o snart var samtalet i full gång - med historier - sagor - skrock - visor i oändlighet. Kungen o "Kronan" (som Per Bengtsa kalltes) voro härliga gubbar med den mest sugande lust att prata som jag råkat. Historierna vällde ur dem - växelvis - de piggade upp varann o påminde varann - skrattade åt varann - sågo på varann med gamla vänners leende hjärtlighet --- Jöns Jonsas far norsk - hans mors släkt härifrån. Han talade ett underbart vackert "maal" - rent norskt bygdemål - som Töllef ungefär. Per Bengtsa var en grann typ för en jämtbonde - med korta grå polisonger. Kungen hade helskägg --- Det blev skumt - det blev mörkt - men vi ville inte ha ljus. Vi kunde inte teckna så mycket - men gubbarna togo löfte av mig att komma igen - då skulle dom vara laddade. Kl. var en kvart över 11 då de gingo. Enar Jonsson hade kommit in på sistone också.

Sedan arbetades med anteckningar till kl. 1. Jag fick fatt i några romaner som därpå slukades.

19. VIII.

Regn - Regn - ett förbannat väder - man blir arg! Kl. 7 kom moran in med kaffe - men det otrevliga vädret gjorde oss inte lustiga att stiga upp. Lågo till 9 samt åto sen frukost - köpte litet tuggtobak åt lapparna samt karameller. En av Enars folk kunde versen som skall läsas över "trollkatten", man skall samtidigt dryp 3 droppar blod ur vänstra lillfingret på den! - Kutade över berget till Blåsjön (6 km) på den av bönderna ntbrutna vägen. - Ganska bra körväg - ej riktigt färdig. Regn absolut hela dagen. Mötte först ett par kvinnor, så 3 karlar - de sista hade tagit båt hos Per Andersa i Blåsjön o vi fick nu taga den tillbaka. Det var ju gott att slippa tända en "rank" i detta regn o blåsande - att "kanka" var också svårt. En bra båt - vi voro snart över (1 1/2 km) - Träffade på stranden pastor Sandell, som just nu kom från Ankarede. - Följdes åt upp på gården tillsammans med hans sällskap - gamle Per Andersa o en målare Olsson från Gäddede - som varit o målat pastorns hus på Ankarede. Gamlingen en liten hoptorkad hedersman. Sutto o språkade med pastorn o hans fruga - mest om lappar, naturligtvis. Jag ledde talet försiktigt in på min idé om en lappmissionsetnogr. utställn. - vilket väckte tydlig anklang. Vi talade om lappmissionens organisation för att organisera missionärerna för planen. - Pastorn talade om att han hade litet etnografika från Amerika - stenspetsar från indiangravar i Minnesotatrakten. Jag utbad mig nöjet att få besöka honom på hemvägen för att beröva honom dessa - vilket jag fick löfte till (det förra vill säga) Spisade middag o drucko kaffe samt språkade med Per Andersa. Betalade (50 öre begärdes) Inne i stugan var trevligt. Väggarna voro brädpanelade o målade stora ljusblåa fält endast - med krusiduller i kanterna men behagligt. Målaren kom o var språksam. Han talte om åtskilligt ang. målningar i stugor - samt ville vi skulle resa inåt Norge ett tag (se ant.) - Därpå kom sonen in som skulle ro - varpå vi tågade - o rodde till St. Blåsjön, gårdarna längst i NV (15 km) där vi skulle träffa Torkel Andersson så framt han ej redan rest västöver åt norska lapparna. Motvind - dock nu mera mojn. Rodde i ett gott ombyte (mell. mig o Joseph) - vått o "huskutt" kommo fram efter 2 1/2 timma. Särskilt St. Blåsjön var vacker - med höga fjäll i V. med byarnas ljusgröna lejder i de mörka skogarna därunder. Allt dock i regndimma - färgvalörerna förändras ju mycket - men detta var något

särskilt ändå - ty det oroliga vattnet framför oss var så skarp i sina detaljer - grått brunblänkande ibland - vitgrått med svarta ränder. - Togo in hos Olof Andersa - där vi efter en stund fingo kaffe. Sågo på några renfällar o "täcken". Renhudarna intill 10 kr. st. för en höstoxe, 5 kr för en "somla" l. Täckena vävas dels ett stycke in i Norge - dels i "ostarsta" gården här. Kosta 10 kr. men är enbart ylle - på bomullsrämning. En fårskinnsfäll går på 25-30 kr alltså + täcke = c:a 40 kr. -Inne snyggt o renligt - men något av nybyggarkultur - (ej som nyss i Tangen) med tidningstapeter l. nakna väggar o.s.v. Folket ungt o gladlynt. Gingo så in till Per Olsa o träffade Torkel samt närmaste grannen i Norge - norskfödde svensknorrmannen Jöns Mårsa i Vallardalen. Sutto där o språkade några timmar - Torkel var ej bestämd på vart han ville - lät avgörandet bero på morgondagen. Tycktes ej riktigt lirad på att få oss med - han var rädd att han ej skulle få missionära. Norsken o Per Olsa - en sjörövertyp (mager, slätrakad, liten - på träben) o vi andra språkade därpå mycket om lapparna o fornlämningar o skatter m.m. Norsken en bra typ - delvis skolmästare - med norskt "skrön" - men hygglig.

Gingo så in en stund o språkade med vår värd o vår roddare som ligger över för det svåra vädrets skull. - Åto - o knöto oss. Skrevo anteckn. till 11-1/2 12-tiden.

Imbrae Jovis pluvii, victus liquor ille
solani est
Ecce archaeologi nasus in ore rubet.

ett distichon - av Joseph skaldat under rodden o i kylan. Samma ämne tycks fortfar. inspirera honom.

20. VIII.

Regn - Regn - Kröpo endast motvilligt ur de härliga fällarna. - Jag gick till Torkel för att resonera om vägen. Han ville åt V. - Efter frukost betalade vi (1.50) o gingo till Per Olsa för att sluta oss till sällskapet. Kommo just efter slutad bön efter vad vi tyckte. Avtågade därpå tillsammans med Jöns Mårsa o hans käring samt en pojke. - Upp genom skog o myr - en obotlig blöta. Efter en stund träffade vi på slätterfolk o vilade - slogo så sällskap nästan till gränsen. Uppe på vattendelaren började vi se in åt Norge - den branta o svarta Orklumpen skjöt fram hög o skarp o långt borta klöv sig Renseldalen - där lapparna skulle sitta o dit vi möjligen skulle inom kvällen. Vid östra Vallarvattnet skiljdes vi från Jöns o gumman som rodde över. Pojken pilade före oss o det blev nu en annan takt - för hade tydligen satt sig i sinnet att hinna lika fort som de som rodde. Vägarna brydde han sig inte så mycket om - inte heller sump. Vi började nu bli ganska våta, Torkel o jag. Gränsen passerades i myr - därpå vidare c:a 3 km o så nådde vi gården (10 km) straxt innan Jöns. Typisk nybyggargård (35 år gammal) - hela första året bodde de i en kåta o första natten de sovo i den timrade stugan var björn framme o hälsade på. Då hade de endast en fäll till dörr. - Härligt läge med det lilla vattnet nedanför o Orklumpen på andra sidan detta. Drucko här kaffe - åto middag o drucko kaffe igen - ett förb. dåligt kaffe. Sågo på "täcken" o ackorderade (9-10 kr) i deras häbbre. Han hade en massa barn, flera låghalta flickor samt 2 små barnbarn, ett par linhåriga blåögda töser, söta att se på. Mannen egentligen svensk - men här gå släkterna om varandra. På sistone kom närmaste grannen västerut in - fr. Nygård - han talte om att lapparna igår hade flyttat o dragit S. om Huddingsvattnet. Alltså ändrades därmed kosan o vi skulle följa honom åt. - Vid upprottet följde oss Jens för att vara med o visa "landbroa" m.m. Efter en 1/2 timme l. så kommo vi till Renselälven - som klar som kristall kom forsande mellan höga i klippan utskurna stränder. Här var en väldig grotta urholkad av vattnet - i en kalkstensbildning (med marmor ibland) Endast halvannan met. bred o c:a 3/4 met. hög i mynningen o de första 6-8 meterna inåt - marken fylld av underligt svallade stenar. Sedan vidgade den sig - till höger o t.v. Till h. var en smal gång uppåt ett par met. i hårda, vita klippan o därpå ett tvärstup på en fyra met. o där var vatten till hälften. Vi lyste med ett medfört ljus (endast en o en kunde krypa upp o genom det glänsande klara vattnet kunde man se var sten på botten. Vattnet tycktes här rinna (i botten av gropen) i en underjordisk gång. Platsen kallas (o ser ut

som) "badkaret". Vi veko till vänster genom en 1 1/2 met. hög o 1 met. bred gång hästskoformning i taket med underbart vackra skimrande vägar, underbart taggadeo brutna nertill där en skarp kant sköt inåt gången. Kommo så till en rymlig rund kammare där man kunde stå rak - därpå genom en mycket lång gång till "insjön" en större vattensamling i en annan grotta. Överallt lyste millioner vattendroppar på de vitgråa väggarna - underbart med reflexerna från ljuset. Flera gånger besöktes. - Därpå gingo vi ut o fortsatte till en djup grop l. liten tjärn med vatten i - man kunde se att det rörde sig - den lär vara bottenlös. Här rinner underjordsvatten fram. Därpå till "landbroa" d.v.s. en c. 100 met. bred "bro" över älven. Ingenting synes annat än här är naturlig mark - men i N. försvinner älven i en väldigt gapande grotta o kommer fram i S. i en lägre dylik. Nu högvatten o vi kunde ej komma långt in - men det var eget att stå därinne i grottan o se den brusande vattenmassan försvinna längre in i det svarta hålet - som i en tunnel. Besökte även utloppet. - Skiljdes fr. Jöns o fortsatte - Efter 1 timmes gång förde Nygårdsbonden oss ned till älven igen att se på "gryta". Älven tycks flyta som en vanlig fjällälv - med hastigt ilande oroligt härligt klart vatten över en grund stenig botten, men på ett par ställen utmed en lång klippa som kokande vatten. Det bubblade högt upp. Vi vadade ut o fingo se hur vattnet sjöd upp ur svarta hål i berget. Tydligen är älven delvis under jorden. - Fortsatte o kommo till Nygård (5 km). Förbi en gammal lappvall. Nygård nybruten (för 15 år sedan) ur Huddingvattengårdarna. Regnet tog nu i o vi voro glada att komma under tak. Funno ett ytterst trevligt o välskött hus - med en sannskyldig "hygge". - Stannade här o även Torkel. Togo av våra våta paltor samt kände oss hemmastadda. Många barn även här. Läste o pratade m.m. spisade o kojade till sist i ett 2 1/2 met. l. o 2 m. b. rum. Härliga fällar med röda täcken påsydda. (Vi hade sett på sådana nyss förut.) - Arbetade en timme o därpå knöt jag mig även.

21. VIII.

Väckta med kaffe kl. 8. - ute regn - vi mådde gott med gott kaffe i våra varma sängar. - Stego upp o åto frukost o ämnade oss genast iväg - men Torkel var för maklig i sina rörelser o vi kommo ej iväg förrän vid 1/2 12-tiden. Köpte varsitt täcke av Ol Persas syster. 9 kr stycket. Gingo genom den vackra myrbjörkskogen fram till Ornäsgården (Bygga på kartan som vi lånat av Jens) - fingo anvisning till lapplägret o rodd över älven samt tågade upp i skogen mot Juomafjäll. - Efter en halvtimme hördes en skälla - snart flera samt hundskall - vi kommo fram till ett rengärde som myllrade av renar. En lapp svingade sig över inhägnaden samt visade oss till ingången. Där var en svägerska till Torkel - Hilma samt en Hansson. Vi gingo in i gårdet bland de springande renarna samt hade snart gjort bekantskap med de två unga familjer som finnas här. Hilma o Per Larsson, Maria o Jonas Olofsson Marsfjäll. Där var även en Ola Tomsen från Hatfjeldalen o en slags ombudsman ("prokurator") för lapparna. En luffartyp i vanliga kläder, oerhört trasig. Liknade ett halvblod, men lär vara ren lapp. - Han känner lapparna från Finnmarken o allt söderut - även i Sverige o lär göra stora tjänster. Han avlönas (ganska gott, sägs det) - men lär supa o förstöra. Rask o rörlig - men såg vidrig ut. - Jag fotograferade en stund. Därpå började jag lära mig lassokastning - mjölkningen höll nu som bäst på (kalvarna voro kiplade o hade ej fått dia denna natt). Lapparna hade i förgår kommit hit o igår hade de skiljt renar o skiljt ut gubbens hjord - som sedan dragit västerut. - Jag fångade först en oxen sedan tog jag ej fel mer utan fångade friskt hela dagen. Vid 6-tiden var mjölkningen slut o sedan fångades kalvarna in för att befrias från "skråvas" (under tiden hade vi fått kaffe med färsk renost). Detta fångande svårt (c:a 400) sprang nu oroligt runt-runt i gårdet o de små kalvarna tryckte sig emellan de större djuren. I början användes händerna att ta dem med - men allt som det blev färre kvar - måste vi ta lass. Jag lyckades ej fånga mer än två - (renkor hade jag tagit c:a 20 o fått vitsordet "buero lahti") - Det började bli smörjigt därinne i gårdet - lorten stod till fotknölnarna. - Där fanns granna djur - ett (en oxen) fotograferade jag från 2 håll. Detta förresten på uppmaning av ägaren Jonas. Renkorna voro sluga o snabba o svåra ofta att komma nära - kalvarna som fisk med hastiga kantiga rörelser. - När allt var färdigt tog Per en oxen o släpade ner till kåtorna o slaktade den där - behändigt o stilla gick det till - det endast ryckte till i oxen ett tag - då kniven trängde in i nacken. Därpå skedde proceduren hastigt o skickligt (se ant.) Under tiden hade Jonas

brutit stängslet till gårdet o hela jorden kom nu så sakta vältrande ner mot oss - under slammer o råmande. Jonas o drängen lyckades snart få ledning på hjorden o det bar så småningom upp mot fjället. Renarna sprungo med små hastiga rörelser hit o dit - o nafsade åt sig löv eller gräs - det var som en svärm bin på ett fluster. Länge hördes deras egendomliga läte - o hundarnas skall - tills de åter döko upp långt upp på fjällsidan - där skogen tagit slut. De voro som små råttor o rörde sig med stor hastighet uppåt tills de försvunno över fjällkammen. Under tiden hade vi åsett slakten, styckningen o gingo sedan in i kåtan - där vi fingo bröd o färsk renost - o så kaffe. Vi språkade nu länge om offerplatser o gravar m.m. Därpå gjorde vi en påhälsning hos Jonas o Ingrid - sedan höll Torkel en aftonbetraktelse på en halvtimme inne hos Per - Då kom kvällsmaten - färskt renkött - en ypperlig spis. - Vi bäddades längst upp till höger om påsjo så Torkel o hans son närmare dörren. Vi voro sju personer alltså. Torkel visade sig vid avklädning vara en fet o välmående Herrans tjänare - verkade en vandrande munk från den gamla goda tiden. En stor humorist - lågo skämtade länge.

22. VIII.

Kl. 7 tinade vi upp så småningom o fingo kaffe. Tvättning i bäcken samt därpå frukost. Efter att ha fått upplysningar om vägen upp till offerplatsen i Dargafjäll samt fått Hilma att demonstrera bandvävningen - vi gjorde upp med vårt värdfolk (=0). Vi fingo av det andrs kåtalaget löfte att köpa en renost - Maria skulle komma ner i kväll till Nygaard - där de ha sitt häbbre. (Tomsen kom igen nu på morgonen efter besök hos de gamla västerut). Per gav sig till fjälls för att se till renarna o vi gingo nedåt för att nå Nygaard. Efter en 1/2 timme kommo vi till älven vid Ornäs - vadade över där samt fortsatte - gingo fel stig i skogen o kommo för långt åt öster. Vunno igen efter en skarp marsch tvärs över skog o myr samt nådde till Nygaard där vi lastade om ryggsäckarna samt togo lätt börda. Drucko mjölk samt togo med ett litet stycke bröd o en liten bit ost samt kutade så till fjälls (kl. 11). Vädret strålande idag - (från den blåa morgonen i kåtan som silade ner för väggens stockar o stod ljus mellan träden under morgontvagningen). Varmt var det - men det hade nyhetens behag. Jomafjäll stod skarp o svart i söder o det lovade bli härliga utsikter. Vi gingo rätt uppför fjällsidan genom skogen o voro efter c:a 35 minuter skarp marsch uppe på kanten. Pustade en stund o njöto av utsikten. Fortsatte på den långsamt stigande sluttningen - badade i en iskall härlig fjällbäck samt hade efter 1 timme vadat över Lillälva straxt nedanför det branta fallet längst uppe. Friskt o lätt här uppe på fjället - man gick med en hastighetsom ej eljest vore tänkbar - man sprang - tog lång språng - ingenting tröttade. Nådde Fisklössjön - en rätt stor fjällsjö - växtligheten ingen - åt tre sidor väldiga fjäll. I Väster Mjalko i norr Bielne - väldiga klumpar båda - snön sken vit o speglade sig i sjön. Vi vandrade över drivorna - det glittrande skenet bländade oss - Vi drucko ur de sammetsklara bäckarna - de voro som himmelens luft - som havsvatten - nej klarare - ljusare. Vi gingo nu upp dalen mellan Mjalko o det väldigt stupande svarta Bielne. En rätt uppstigande bergvägg på ett par tre tusen fot. Gingo igenom moraset vid dess fot - där den yppigaste växtlighet fröjdade Joseph. Träffade bäcken där i Väster efter anvisningen o stego här tvärt tätt invid stupet. Jag gick före o först då jag såg mig ned efter Joseph - märkte jag hur brant här var. Han var som en liten prick mot den grå dalbotten. Nådde den lilla sjön o hade nu Dargafjället ovanför. Togo stigningen genast o nådde så "Skielaksbourge" (Gåvodalen, Offerdalen) "Ottje Darga" reste sin hemska skarpa rygg som en ilsken katt över oss då vi klättrade upp över dalkanten o gingo in på det heliga rummet. Nu voro vi i behov av vila. - Vi pustade en stund o åto upp brödbiten o ostbiten. Vi hade gått hit på 3 1/2 timme. Därpå började letandet - som fortsattes 1 1/2 timme utan resultat. Förmodligen hade någon gammal lapp fått nys om saken o förvändo nu våra ögon. Utsikten från nordöstra ändan av dalen storartad. Många mil åt norr glänste Stora Burgfjället med Jadnemklumpen (1520 m) o de svenska fjällen åt öster. Däremellan o oss ett otal sjöar - Stora Namsvattnet - Gallomvattnet m.fl. m.fl. Kl 1/2 4 uppgåvo vi letandet o kutade upp på Lule Darga o vandrade längs dess långa skarpa rygg till dess yttersta västpunkt - där vi funno spår av en gammal offerplats l. d. (se ant). Vi fotograferade mycket här bl.a. expeditionens medlemmar. Den skarpa ryggen här endast ett 10-tal met. bred - sedan tvärbrant tusentals fot åt sidorna - särskilt åt S. där en väldig klyfta mellan Lule Darga o det här lika

obestigliga Bielne fylles av Skielaks-Jaure (Offersjön) med sina holmar. Här var trolldomens säte det var tydligt - i oväder måtte här vara ohyggligt. Det ven redan nu i klyftorna med underliga läten - i SO kom ett regn farande o därbakom stodo grova molnbankar. Återfärden anträddes. Vi måste tillbaka ett gott stycke o singlar sedan ner för den norra slutningen o gingo runt hörnet av Lule Dargas väldiga resning med ofantliga stenras. Bakom en liten issjö togo vi fotografier av odjuret - högst upp syntes stenarna från offerplatsen. Nu kom regnet o vi togo en skarp marsch tvärs över den oländiga dalen för att gå över den höga Bielne - den genaste vägen hem. Regnet lade sig som bomull däruppe o vi undrade om det skulle bli tjocka här uppe i fjället. - Hela tiden hotades vi av Lule Dargas gud som åksvart höjde sig som en spetsig tand (från denna sidan) över allt annat - vi skyndade över små jöklar o älvar o nådde slutligen slutningen av Bielne. Det regnade nu friskt. En räv sprang före oss uppför slutningen o vi stämde upp en lappsk trollsång för säkerhets skull. Det var "skrömt" i luften o vi tyckte det var som att slåss. Pigga störtade vi uppför o nådde efter en halvtimme Svankryggens ås. En väldig driva här åt norr hjälpte oss gott. Vi drevo nu upp en ripkull - men de voro förvånande tama. Vi ropade men de kommo närmare - gråa o slanka vaggade de av o an o sträckte på halsarna. Vi tänkte på "ripsången" o förstodo att här var mer av "lappan". Nu låg vägen rak för oss ett långt stycke - vi hasade oss ner för den väldiga sydbranten - endast möjlig på ett enda ställe i ett skred. Nedstigandet tog 1/2 timme o var det mest ansträngande hittills. Man hasade med ryggen mot fjällsidan - stenar rullade o jorden gled. Det kostade ofantligt på vadmusklerna. Skyndade sedan genom myrmark o ner för andra branter o vadade över en bäck där en ö döptes till "Smith's land" (l. "Isle D'ore") o gingo nu V om Fisklössjön mot Lillälva som nu övervadades ovanför fallen. Gingo här över 3 öar - en döptes till "Hövdingens kvinnas land". En stor ripkull uppdrevs igen - mycket tama även. En stor kastad sten slog emot stenen där ripgumman satt - men hon endast vred på huvudet. - Nu utför igen - Det började skymma o snart började någon trötthet komma i benen. Vi sneddade fjällsidan - men kommo på för branta stup o måste stiga igen. Till sist beslöto vi oss att gå ned på ett ställe där vide o annat klängt sig upp - det stupade här (enl. kartan) 30 met på 10 met. o det var ungefär 150 met. sådan mark. Min vänstra arm som värkte mycket efter en spark av en renko igår - ansträngdes ganska mycket. - Det frestade mest på armarna o vadorna. Vi hängde i videt o sökte steg med fötterna o kastade oss från den ena björken till den andra - när vi nådde björkgränsen. Det var svårt - men det gick. De nedstörtande bäckarna voro svårast att komma förbi. - Sedan togo vi en hastig takt o styrde nu efter näsan genom skog o myr rätt på Nygaard dit vi kommo precis kl. 8 (9 timmar efter vi lämnat gården). Fingo gott vitsord av folket - åto o knöto oss genast. Varken Torkel I. Maria voro komna. Jag måste lägga mig i stickskjortan - allt annat var vått av svett o regn. Den både "stack" o var "stackat".

23. VIII.

Sovo till kl. 8 - väcktes med kaffe. Stego upp något stela i benen till en början - men snart kändes att vandringen igår varit välgörande. Fingo vänta länge på Torkel. Skrevo anteckningar under tiden. Torkel kom först kl. 12 o hade Per med sig. Den siste lämnade oss renosten (1.80 pr kilo) samt visade oss lapphäbbret med alla dess skatter. Ett vackert seldon o ett bälte voro av mycket gammal tennarbete. - Torkel - som redan förut tillskansat sig huden av den slaktade oxen - lyckades här förvärva ännu mera "ägendom". Fick en stor ost o en hud till - kysste sin svåger o var som en sann "servus domini" som Joseph sade. - Först efter kaffe o långt pratande kommo vi iväg kl. 1/2 2. Sonen Nils Anta följde oss en bit för att visa en lappgrav - sedan fortsatte vi i ett - tills vi kommo till Landbroa - där jag fotograferade. Vädret hade varit mycket regnigt på f.m. men sken nu upp o blev bättre. - Torkel o Joseph fortsatte till den lilla dammen med det underjordiska till- o avflödet o där hann jag dem - just som Torkel började meta med en rev han lånat i Nygaard. Han fick intet. Jag försökte sedan o fick en vacker öring (på fluga). Spöt kort - här hade förresten varit bättre med mask. Tog vårt byte o fortsatte genom de oerhört blöta myrarna till Vallasvattnet. Myrarna ända in på gården - alldeles omöjliga - både Gudsmannen o vi svuro över Jens. Vi hade beslutat att ej köpa något här - så Jens blev ganska bedrövad - men hur det var lyckades han pracka på mig två stora

renhudar - vilka jag fick för ett skapligt pris (7 o 8 kr). Glädjen steg nu genast o vi drucko kaffe o skämtade till över kl. 5. Torkel köpte 10 kg öring - men lämnade hudarna. Hårt lastade anträdde vi nu vandringen in i Sverige - lämnande vår öring - vilket vi dock ångrade sedan. Vi vägde sedan våra bördor - Joseph hade c:a 17 - jag 18 kg. Torkel c:a 17. - Vi gingo raskt o voro framme i Blåsjön kl. 8. Vädret var gott - men myrarna mycket sura. Aftonsolen fingo vi nu se - något som ej hänt på mycket länge. Det var en syn att få gå med dessa belysta fjäll o lider inåt Sverige framför oss! - Vi gjorde ett par 4 raster - vid ett plockade Joseph kantareller. - Vi hade gemytligt - Torkel var rolig som vanligt o vi skämtade mycket över allt gods vi släpat ur Norge - om tullen m.m. Torkel sken av belåtenhet över sin lyckade resa - o frågade oss flera gånger vad vi betalt här o där för att själv få njuta att ha gjort denna resan så gott som utan utlägg o ändock hava en myckenhet ägendom hem. Nu fattades ännu en hud till en vinterpäls men den hoppades han att någon sannt troende lapp hemma i Sverige skulle förära honom - för att "samla förtjänster" till ett kommande liv. En mera trevlig typ för en vandrande klosterbroder från gamla dagar kunde ej tänkas o alla hade vi ju blick för situationen o kunde därför skämta. Torkel genomskådade oss som vi honom och detta bidrog naturligtvis att höja stämningen till naturlighet. - Vi togo ett sista farväl av de norska fjällen - Mjalko o Darga - som glänste framför vita molnbankar liknande väldiga snöfjäll - togo kurs på det rödskimrande mellanskogsfjället o trampade myrarna i halvsprång under skarpa skämt. Humöret denna dag var välsignat - Sent i skymningen nådde vi alldeles genomsvettiga Blåsjön. - Byn låg så vacker då vi kommo fram ur skogen. De stora sammanhängande läjdorna lyste ljusa i skymningen mot den mörka skogen o husen lågo grå o tysta mitt i. Häsorna vandrade som mörka odjur ner till sjön som låg blankt mörk - blånande långt bort mot fjällen. - Joseph o jag gingo ner till sjön o tvådde av oss - fingo så mat o kojade. Smör, bröd o mjölk samt salt fårkött (mest torrt fett) som knastrade mellan tänderna - var en god spis. Kröpo under de varma fällarna - jag ännu en natt i min sticktröja - det enda torra plagget.

24. VIII.

Efter kaffet uppsöktes Torkel o nu framkastade jag en förut av Joseph o mig uppgjord plan - att T. skulle mot fri skjuts o mat följa till Gäddede över söndagen för att pumpas på vetande. T. tyckes vilja fundera på saken o jag gick tillbaks. Vi åto frukost o Torkel kom o ställde upp som villkor att dessutom få 5 kr. samt att få "ligga som en ox i stammen på båtarna" o slippa ro. Upprodden hit hade förstört "det fina skinnet" i händerna på honom o han hade inte tänkt fara så illa en gång till. Men i så fall skulle vi få fri "dispensionsrätt" över honom. Den humoristiska situationen var dråplig o vi greno gott alla tre - som visa augurer anstå. Emellertid förklarade jag att i ordet "dispensionsrätt" måste ingå ett fritt förfogande ej allenast av själen utan även av kroppen - och att en Herrans tjänare skall späka sitt kött för att vinna salighet. Så fortsatte köpsläendet en stund vid det kaffe som Torkel naturligtvis lyckats bjuda sig på inne hos oss utan att vi lyckades komma åt den lilla välmående fetknoppen. Jag gav mig icke heller - jag satte till hans fasa upp som villkor att ej gå in i alla gårdar för att dricka kaffe o "samla ägendom" - utan gå i ett sträck o stanna först i Gäddede (4 mil). Detta föreföll Torkel vara en "straffparasang" o han ryste vid tanken på allt han skulle gå miste om vid en sådan framfart. Istället började han tala om sin lyckade resa - om sitt myckna renkött - sina hudar - sin fisk m.m. o i o. med detsamma insåg jag att gärdet var uppgivet. Torkel ville fara åt Tangen o "samla" mera fisk - samt sedan till Ullersjölapparna o "samla" en l. par renhudar. Ämnade sig sedan till Bastunäsfjäll - därpå till Dajma - möjligen till Stor-Jola - över Raukasjön till Ankarvattnet o Ankarede till mässan, som skall bli där 14 dagar efter Mikael. Tre veckor alltså och c:a 8 mil. Den resan behöver inte ta av honom hullet. - Vi väntade nu på postkarlen norrifrån som skulle komma vid 10-tiden. Vi tänkte följa honom till Jorm för att få fri skjuts o fri lots. Han dröjde emellertid - så fick jag se en gubbe gå in till Per Olsa där Torkel var o gick dit för att höra om det var posten. Men det var bara "Spel-Mårten" med sin fonograf, som jag tvangs åhöra en kvart. Hjärtslitande oförståeliga skrik ur en pip - en rulle som vreds runt av en stålfjäder o ibland schavade fort - ibland långsamt. Familjen satt runt omkring o inte precis njöto - men drogo all möjlig

